

บทที่ ๒

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง”ประสิทธิผลการบริหารตามหลักสังคหัตถุธรรมของเทศบาลตำบลศรีเตี้ย อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน” ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังนี้

- ๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิผล
- ๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการ
- ๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับเทศบาล
- ๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น
- ๒.๕ หลักสังคหัตถุธรรม
- ๒.๖ ข้อมูลพื้นที่ภาคสนาม
- ๒.๗ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ๒.๘ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิผล

ความหมายของประสิทธิผล มีนักวิชาการหลายท่านได้นิยามและให้ความหมายของประสิทธิผลไว้ ดังนี้

ประสิทธิผล หมายถึง ความสามารถขององค์การที่จะดำเนินการให้บรรลุเป้าหมาย ๔ ประการ คือ ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในองค์การ (integration) การปรับตัวขององค์การให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม (adaptability) การปรับตัวขององค์การให้ สอดคล้องกับสังคม (social relevance) และผลผลิตขององค์การ (productivity)^๑

ประสิทธิผลขององค์การ (organizational effectiveness) หมายถึง ความมากน้อย (extent) ของการที่องค์การ ในฐานะเป็นระบบทางสังคมสามารถบรรลุถึงวัตถุประสงค์ ได้โดยทรัพยากรและหนทางที่มีอยู่ โดยไม่ทำให้ทรัพยากรและหนทางเสียหายและ โดยไม่สร้างความตึงเครียดที่ไม่สมควรแก่สมาชิก ซึ่งมาตรการที่ใช้ในการวัดประสิทธิผล ขององค์การตั้งอยู่บนวิธีการและเป้าหมาย (means and ends) โดยเกณฑ์บ่งชี้ในการวัดประสิทธิผล คือ ความสามารถ

^๑ อรุณ รักธรรม, **ทฤษฎีองค์การสมัยใหม่: การบริหารองค์การ**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๕)

ในการผลิตขององค์กร ความยืดหยุ่นขององค์กรในรูป ของความสำเร็จในการปรับตัวเข้ากับ การเปลี่ยนแปลงภายในองค์กรและความสำเร็จ^๒

ประสิทธิผลขององค์กร ตามแนวความคิดตั้งแต่ดั้งเดิมเป็นความพยายามที่จะเพิ่มพูน ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานให้เกิดความชำนาญเฉพาะอย่าง (segmentation) การปฏิบัติงาน ขององค์กรเกือบโดยเด็ดขาด ทำให้ขาดความร่วมมือร่วมใจ ตลอดจนไม่อาจริเริ่มสร้างสรรค์ และไม่อาจจัดการกับความเปลี่ยนแปลงใด ๆ ได้ จึงเกิดแนวคิดที่ตรงกันข้ามกับแนวคิดดั้งเดิม คือ แนวความคิดแบบผสมผสาน (integration approach) ซึ่งมุ่งเน้นไปที่การเปลี่ยนแปลง และการเสริมสร้างสิ่งใหม่ ๆ โดยมองภาพรวมว่ามีสิ่งใด เกี่ยวข้องในขอบเขตที่กว้างขวางและเชื่อมโยง สิ่งที่เกี่ยวข้องนั้นเข้าด้วยกัน ลักษณะของแนวความคิดนี้จะไม่หลบเลี่ยงความขัดแย้งแต่จะมอง สิ่งขัดแย้ง (conflicts) เป็นเรื่อง จำเป็นที่ต้องเผชิญและแก้ไขเพื่อนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่สิ่งขึ้นอยู่ ตลอดเวลา ดังนั้นแนวทางนี้จึงเป็นพลวัต (dynamic) มีเป้าหมายอยู่ที่การพยายามทำงานให้สำเร็จ ด้วยดี^๓

ประสิทธิผลขององค์กร หมายถึง ความสามารถขององค์กรในการบรรลุเป้าหมายที่ได้ กำหนดไว้โดยใช้ประโยชน์จากทรัพยากรอย่างคุ้มค่า สมาชิกเกิดความพอใจในงาน และองค์กร โดยส่วนรวมสามารถปรับตัว และพัฒนาเพื่อดำรงอยู่ต่อไปได้^๔

นอกจากความสามารถในการบรรลุเป้าหมายอันเป็นความมีประสิทธิภาพโดยทั่วไป แล้วการประเมินประสิทธิผลอาจพิจารณาได้จากคุณภาพของผลผลิตหรือบริการพื้นฐานขององค์กร หรือความสามารถในการผลิตสินค้าหรือบริการขององค์กร ความพร้อมหรือความเป็นไปได้ ในการปฏิบัติงานที่เฉพาะเจาะจงเสมอถูกขอร้องให้ทำผลตอบแทน หรือผลกำไรที่ได้รับจากการผลิต สินค้าและบริการ เป็นต้น ดังนั้น กิจกรรมขององค์กรที่เป็นเครื่องตัดสินการปฏิบัติงานขององค์กร ว่ามีประสิทธิภาพหรือไม่จึงประกอบไปด้วยกิจกรรมต่อไปนี้คือ การได้มาซึ่งทรัพยากรที่ต้องใช้ในการ ปฏิบัติงาน การใช้ปัจจัยนำเข้าอย่างมีประสิทธิภาพเมื่อเทียบกับผลผลิตความสามารถในการผลิต สินค้าหรือบริการขององค์กร การปฏิบัติงานด้านเทคนิควิชาการและด้านการบริหารอย่างมีเหตุผล การลงทุนในองค์กร การปฏิบัติตามกฎเกณฑ์กับพฤติกรรมในองค์กร และการตอบสนองความต้องการและความสนใจที่แตกต่างกันของบุคคลและของกลุ่ม^๕

สรุป จากแนวคิดต่าง ๆ ที่กล่าวมานั้นพอที่จะสรุปได้ว่า ประสิทธิผลขององค์กร หมายถึง ความสามารถขององค์กรในฐานะเป็นระบบหนึ่งของสังคมในการใช้ทรัพยากรบริหารอย่างคุ้มค่า

^๒ ภรณ์ กิริติบุตร, การประเมินประสิทธิผลขององค์กร, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์), ๒๕๒๙.

^๓ วุฒิชัย จานงค์, การผสมผสานปฏิบัติการเพื่อผลิตภาพ, วารสารพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๓๐ : ๒๕๕-๒๖๙.

^๔ มัชวาท สุวรรณเรือง, ประสิทธิผลของการนำนโยบายป้องกันปรามทุจริตเลือกตั้ง ของโครงการ ท.ม.ก. ไปปฏิบัติ: กรณีวิจัยปฏิบัติการเขตเลือกตั้ง ค. จังหวัด นครราชสีมา, วิทยานิพนธ์พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต, (สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์), ๒๕๓๖.

^๕ จินดา สักขณวิวัฒน์สินธุ์, การบริหารและการพัฒนาองค์กร, ในเอกสารประกอบ การสอนชุด วิชาการบริหารและพัฒนาองค์กร (หน่วยที่ ๒), (นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๓๐)

และได้ประโยชน์สูงสุด เพื่อให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ขององค์การทำให้ผู้รับบริการจากองค์การพึงพอใจในงานและองค์การสามารถปรับตัว และพัฒนาให้ดำรงอยู่ต่อไปได้

ตารางที่ ๒.๑ สรุปแนวคิดหลักเกี่ยวกับประสิทธิผล

นักวิชาการหรือนักวิจัย	แนวคิดหลัก
อรุณ รักธรรม (๒๕๒๕).	ความสามารถขององค์การที่จะดำเนินการให้บรรลุเป้าหมาย ๔ ประการ คือ ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในองค์การ (integration) การปรับตัวขององค์การ ให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม (adaptability) การปรับตัวขององค์การให้สอดคล้องกับสังคม (social relevance) และ ผลผลิตขององค์การ (productivity)
ภรณ์ กิริติบุตร (๒๕๒๙).	ความมากมาย (extent) ของการที่องค์การ ในฐานะเป็นระบบทางสังคมสามารถบรรลุถึงวัตถุประสงค์ ได้โดยทรัพยากรและหนทางที่มีอยู่ โดยไม่ทำให้ทรัพยากรและหนทางเสียหายและ โดยไม่สร้างความ ตึงเครียดที่ไม่สมควรแก่สมาชิก ซึ่งมาตรการที่ใช้ในการวัดประสิทธิผลขององค์การตั้งอยู่บนวิธีการและเป้าหมาย (means and ends)
วุฒิชัย จำนง (๒๕๓๐).	เกิดแนวคิดที่ตรงกันข้ามกับแนวคิดดั้งเดิม คือ แนวความคิดแบบผสมผสาน (integration approach) ซึ่งมุ่งเน้นไปที่การเปลี่ยนแปลงและการเสริมสร้างสิ่งใหม่ ๆ โดยมองภาพรวมว่ามีสิ่งใด เกี่ยวข้องในขอบเขตที่กว้างขวางและ เชื่อมโยงสิ่งที่เกี่ยวข้องนั้นเข้าด้วยกัน ลักษณะของแนวความคิดนี้จะไม่หลบเลี่ยงความขัดแย้ง แต่จะมอง สิ่งขัดแย้ง (conflicts) เป็นเรื่องจำเป็นที่ต้องเผชิญและแก้ไขเพื่อนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่สิ่งขึ้นอยู่ตลอดเวลา

ตารางที่ ๒.๑ (ต่อ)

นักวิชาการหรือนักวิจัย	แนวคิดหลัก
มัทฉวาท สุวรรณเรือง (๒๕๓๖).	ความสามารถขององค์กรในการบรรลุเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้โดยใช้ประโยชน์จากทรัพยากรอย่างคุ้มค่า สมาชิกเกิดความพอใจในงาน และองค์กรโดยส่วนรวมสามารถปรับตัว และพัฒนาเพื่อดำรงอยู่ต่อไปได้
จินดา สักขณ์วัฒนสินธุ์ (๒๕๓๐).	กิจกรรมขององค์กรที่เป็นเครื่องตัดสินการปฏิบัติงานขององค์กรว่ามีประสิทธิผลหรือไม่จึงประกอบไปด้วยกิจกรรมต่อไปนี้คือ การได้มาซึ่งทรัพยากรที่ต้องใช้ใน การปฏิบัติงาน การใช้ปัจจัยนำเข้าอย่างมีประสิทธิภาพเมื่อเทียบกับผลผลิตความสามารถในการผลิตสินค้าหรือบริการขององค์กร การปฏิบัติงานด้านเทคนิควิชาการและด้านการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพ

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการ

ความหมายของการให้บริหารจัดการ หมายถึง การบริหารหรือการจัดการเป็นศาสตร์แขนงหนึ่งที่มีความสำคัญและจำเป็นต่อการดำเนินกิจกรรมของหน่วยงานทุกระดับ โดยได้มีผู้ให้ความหมายไว้หลากหลายดังนี้

การบริหารจัดการ หมายถึง ไดกลาวถึงการบริหารจัดการว่าเป้นคู่มือในการบริหารจัดการภายใต้ความซับซ้อนของระบบข้อมูลข่าวสารได้ชี้ประเด็นสำคัญในการบริหารจัดการให้ประสบความสำเร็จไว้ ๗ ด้าน ได้แก่ (๑) การใช้เทคนิควิธีที่มีขอบเขตครอบคลุมวัตถุประสงค์และมีคุณภาพ (๒) การบริหารจัดการในลักษณะเป็นกระบวนการแก้ปัญหา (๓) การมีคณะผู้บริหารที่มีศักยภาพในการตัดสินใจสูง (๔) การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของผู้บริหารทุกคน (๕) การนำผลจากการตัดสินใจมาใช้ประโยชน์ได้อย่างรวดเร็ว (๖) การมีระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการที่เหมาะสม และ (๗) การบริหารจัดการให้เหมาะสมกับแต่ละสถานการณ์^๒

การบริหารจัดการ หมายถึง การเสริมสร้างสังคมไทยไปสู่สังคมที่ปลอดจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตลอดจนเป็นสังคมที่วัฒนธรรมและวิถีชีวิตสิทธิมนุษยชนและสุจริตชนแล้วนั้นสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งคือ กระบวนการในการไปถึงเป้าหมายซึ่งต้องอาศัยการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ สร้างความตระหนักและความสำนึกในการเข้ามามีส่วนรวมในการพัฒนาและการยกระดับสังคมไทยของประชาชนและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องซึ่งต้องมีการทุ่มเททั้งร่างกาย และแรงใจอย่างจริงจังและต่อเนื่องแม้จะมีข้อจำกัดในด้านต่างๆ เช่น งบประมาณ

^๒ ธงชัย วงศชัยสุวรรณ, วิทยาการบริหาร, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ธรรมศาสตร์, ๒๕๔๐), หน้า ๒๔.

บุคลากรแต่หากเราได้มองข้ามหรือก้าวผ่าน และมีความเชื่อวาทะที่ได้อำนาจต่อสังคมไทยนั้น จะนำมาซึ่งการรวมแรงรวมใจของทุกๆ คนในสังคมไทยก็จะเป็นแรงบันดาลใจและกระบวนทัศน์ที่ปราศจากสิ่งใดมาจุดรั้งในอุดมการณ์ในการสร้างสรรค์สิ่งดีงามให้เกิดขึ้นในสังคม^๗

บริหารจัดการ คือ กระบวนการที่ผู้จัดการใช้ศิลปะและกลยุทธ์ต่างๆ ดำเนินกิจกรรมตามขั้นตอนโดยอาศัยความร่วมมือร่วมใจของสมาชิกในองค์กร โดยตระหนักถึงความสามารถ ความถนัดและความมุ่งหวัง ด้านความเจริญก้าวหน้าในการปฏิบัติงานของสมาชิกในองค์กรควบคู่ไปด้วยองค์การจะสัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายที่กำหนด^๘

ความหมายของการบริหารจัดการ หมายถึง การเสริมพลัง/อำนาจในการตัดสินใจ (Empowerment) การรื้อปรับระบบ (Reengineering) การบริหารงานเชิงคุณภาพเบ็ดเสร็จ/โดยรวม (Total Quality Management) และการปรับลดขนาดองค์กร (Downsizing) โดยผู้บริหารจะต้องทำหน้าที่การจัดองค์การ (Organizing) การจัดคนเข้าทำงาน (Staffing) การวางแผน (Planning) และการควบคุม (Controlling)^๙

การบริหารจัดการ หมายถึง ศักยภาพทางการบริหารจัดการซึ่งแบ่งออกเป็น ๒ ด้าน ได้แก่ ๑). ศักยภาพของระบบสนับสนุนการบริหารจัดการและศักยภาพในการบริหารจัดการของผู้บริหาร โดยที่ศักยภาพของระบบสนับสนุนการบริหารจัดการประเมินได้จากความเข้มแข็งของ ๘ องค์ประกอบทางการบริหาร ซึ่งได้แก่ (๑) การวางแผน (๒) การฝึกอบรม (๓) การนิเทศงาน (๔) การบริหารงานบุคคล (๕) ความพร้อมของชุมชน (๖) การบริหารวัสดุครุภัณฑ์ (๗) การบริหารระบบสารสนเทศ และ (๘) การเตรียมความพร้อมของชุมชน ๒). ศักยภาพของผู้บริหารประเมินได้จากความสามารถของผู้บริหารใน ๖ ด้านซึ่งได้แก่ (๑) ความสามารถในการจัดหาและระดมทรัพยากรเข้าสู่การบริหารจัดการ (๒) ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมของสมาชิกให้อยู่ในกรอบ (๓) ความสามารถในการจัดสรรและแบ่งปันทรัพยากร (๔) ความสามารถในการบริหารจัดการขวัญและกำลังใจ (๕) ความสามารถในการบริหารจัดการที่ตอบสนองความต้องการของประชาชน และ (๖) ความสามารถในการบริหารจัดการพัฒนาที่เบ็ดเสร็จครบวงจร^{๑๐}

สรุป การบริหารจัดการมีความสำคัญเป็นลำดับแรกขององค์การ กล่าวคือ หากมีองค์การก็มักจะมีการบริหารจัดการอยู่แล้วเพราะองค์การจะเติบโตได้ก็ต้องอาศัยการบริหารจัดการที่ดีการบริหารจัดการมักจะไม่ว่างหนึ่งจะต้องมีการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอขึ้นอยู่กับการเปลี่ยนแปลงและสภาวะที่เกิดขึ้นขององค์การได้ก็ตามที่มีการพัฒนาการบริหารจัดการได้ถูกที่ถูกละ

^๗ สุทิน นพเกตุ, สิทธิมนุษยชนศึกษา ยุทธศาสตร์สู่การสร้างสรรค์วัฒนธรรม-วิถีชีวิตสิทธิมนุษยชนและสุจริตชน, (กรุงเทพมหานคร : คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ), ๒๕๕๙, หน้า ๕๑.

^๘ อานูภาพ เลหาวิเชียร, ปณตวาทะปณตารุง, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์), ๒๕๓๑, หน้า ๗.

^๙ จุฑา เทียนไทย, การจัดการมุมมองนักบริหาร, (กรุงเทพมหานคร : แมคกรอฮิล, ๒๕๔๘), หน้า ๔.

^{๑๐} พิรสิทธิ์ คำวนศิลป์และศุภพัฒน์การ วงศธนวิ, การพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการองค์การบริหารสวนตำบลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, (ขอนแก่น : โรงพิมพ์พระธรรมขันธ์), ๒๕๔๖, หน้า ๖๑.

ก็จะเป็นองค์การที่ประสบความสำเร็จที่จัดว่าอยู่ในระดับสูง ดังนั้น จึงควรที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบการบริหารจัดการอยู่ตลอดเวลาเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีต่อองค์กรนั่นเอง

ตารางที่ ๒.๒ สรุปแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการ

นักวิชาการหรือนักวิจัย	หลักแนวคิด
ธงชัย วงศ์ชัยสุวรรณ (๒๕๔๐, หน้า ๒๔).	การบริหารจัดการให้ประสบความสำเร็จไว้ ๗ ด้าน ได้แก่ (๑) การใช้เทคนิควิธีที่มีขอบเขตครอบคลุมวัตถุประสงค์มีกลยุทธ์ และมีคุณภาพ (๒) การบริหารจัดการในลักษณะเป็นกระบวนการแก้ปัญหา (๓) การมีคณะผู้บริหารที่มีศักยภาพในการตัดสินใจสูง (๔) การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของผู้บริหารทุกคน (๕) การนำผลจากการตัดสินใจมาใช้ประโยชน์ได้อย่างรวดเร็ว (๖) การมีระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการที่เหมาะสม และ (๗) การบริหารจัดการให้เหมาะสมกับแต่ละสถานการณ์
สุทิน นพเกตุ (๒๕๔๙, หน้า ๔๑).	กระบวนการที่ผู้จัดการใช้ศิลปะและกลยุทธ์ต่างๆ ดำเนินกิจกรรม ตามขั้นตอนโดยอาศัยความร่วมมือร่วมใจของสมาชิกในองค์การ โดยตระหนักถึงความสามารถ ความถนัดและความมุ่งมั่น ด้านความเจริญก้าวหน้าในการปฏิบัติงานของสมาชิกในองค์การควบคู่ไปด้วยองค์การจะสัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายที่กำหนด
อานุภาพ เลาหวิเชียร (๒๕๓๑, หน้า ๗).	กระบวนการที่ผู้จัดการใช้ศิลปะและกลยุทธ์ต่างๆ ดำเนินกิจกรรม ตามขั้นตอนโดยอาศัยความร่วมมือร่วมใจของสมาชิกในองค์การ โดยตระหนักถึงความสามารถ ความถนัดและความมุ่งมั่น ด้านความเจริญก้าวหน้าในการปฏิบัติงานของสมาชิกในองค์การควบคู่ไปด้วยองค์การจะสัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายที่กำหนด

จุฬา เทียนไทย (๒๕๔๘, หน้า ๔).	การเสริมพลัง/อำนาจในการตัดสินใจ (Empowerment) การรี้อปรับระบบ (Reengineering) การบริหารงานเชิงคุณภาพ เป็ดเสร็จ/โดยรวม (Total Quality Management) และการปรับลดขนาดองค์กร (Dowsizing) โดยผู้บริหารจะต้องทำหน้าที่การจัดองค์กร(Organizing) การจัดคนเข้าทำงาน (Staffing) การวางแผน (Planning) และการควบคุม(Controlling)
พิธีสิทธิ์ คำวนศิลป์และศุภวัฒนากร วงศธนวุธ (๒๕๔๖, หน้า ๖๑).	ระบบสนับสนุนการบริหารจัดการประเมินได้จาก ความเข้มแข็งของ ๘ องค์ประกอบทางการบริหาร ซึ่งได้แก่ (๑) การวางแผน (๒) การฝึกอบรม(๓) การนิเทศงาน (๔) การบริหารงานบุคคล (๕) ความพร้อมของชุมชน (๖) การบริหารวัสดุครุภัณฑ์ (๗) การบริหารระบบสารสนเทศ และ (๘) การเตรียมความพร้อมของชุมชน

๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับเทศบาล

เทศบาลเป็นรูปแบบการปกครองท้องถิ่นที่มีวิวัฒนาการมาก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ๒๔๗๕ และเป็นรูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบแรกของไทยด้วยมีผู้ให้ความเห็นไว้อย่างน่าสนใจดังนี้

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวพระราชทานสัมภาษณ์แก่ผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์ The New York Time ฉบับวันที่ ๒๘ เมษายน ๒๔๗๕ ความตอนหนึ่งว่า “ข้าพเจ้าเห็นว่าสิทธิการเลือกตั้งของประชาชนควรจะเริ่มต้นที่การปกครองท้องถิ่นรูปแบบเทศบาล ข้าพเจ้าเชื่อว่าประชาชนควรมีสิทธิมีเสียงในกิจการของท้องถิ่นเรากำลังพยายามให้การศึกษาเรื่องนี้แก่เขา ข้าพเจ้าเห็นว่าเป็นการผิดพลาดถ้าเราจะมีกรปกครองระบอบรัฐสภาก่อนที่จะประชาชนจะมีโอกาสเรียนรู้และมีประสบการณ์ที่ดีเกี่ยวกับการใช้สิทธิเลือกตั้งในกิจการปกครองท้องถิ่น”^{๑๑}

สาระสำคัญของการมีการปกครองรูปแบบเทศบาลไว้ดังนี้ ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พุทธศักราช ๒๔๙๖ แก้ไขเพิ่มเติมถึง ฉบับที่ ๑๑ พุทธศักราช ๒๕๔๓ กำหนดให้ท้องถิ่นใดมีสภาพอันสมควรยกฐานะเป็นเทศบาลก็ให้จัดตั้งท้องถิ่นนั้นๆ เป็นเทศบาลตำบล เทศบาลเมือง เทศบาลนคร

^{๑๑} รศ.ดร.ปธาน สุวรรณมงคล, สถาบันและกระบวนการทางการเมืองไทย หน่วยที่ ๑๔, (นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๘), หน้า ๓๐.

และให้เทศบาลเป็นทบวงการเมืองมีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติ^{๑๒} และกฎหมายอื่น (มาตรา ๗) โดยกำหนดเทศบาลแต่ละประเภท ดังนี้^{๑๓}

(๑) เทศบาลตำบล ได้แก่ ท้องถิ่นซึ่งมีพระราชกฤษฎีกา ยกฐานะขึ้นเป็นเทศบาลตำบล ตามพระราชกฤษฎีกานั้น ให้ระบุชื่อและเขตของเทศบาลไว้ด้วย (มาตรา ๙)

(๒) เทศบาลเมือง ได้แก่ ท้องถิ่นอันเป็นที่ตั้งศาลากลางจังหวัด หรือท้องถิ่นชุมชนที่มีราษฎรตั้งแต่หนึ่งหมื่นคนขึ้นไปทั้งมีรายได้พอควรแก่การที่จะปฏิบัติหน้าที่อันต้องตามพระราชบัญญัติ^{๑๔} และซึ่งมีพระราชกฤษฎีกานั้นยกฐานะเป็นเทศบาลเมือง พระราชกฤษฎีกานั้นให้ระบุชื่อและเขตของเทศบาลไว้ด้วย (มาตรา ๑๐)

(๓) เทศบาลนคร ได้แก่ ท้องถิ่นชุมชนที่มีราษฎรตั้งแต่ห้าหมื่นคนขึ้นไป ทั้งมีรายได้พอควรแก่การที่จะปฏิบัติหน้าที่อันต้องตามพระราชบัญญัติ^{๑๕} และซึ่งมีพระราชกฤษฎีกายกฐานะเป็นเทศบาลนครพระราชกฤษฎีกานั้นให้ระบุชื่อและเขตของเทศบาลไว้ด้วย (มาตรา ๑๑) ทั้งนี้การเปลี่ยนชื่อเทศบาลหรือเปลี่ยนเขตเทศบาลให้กระทำโดยพระราชกฤษฎีกา (มาตรา ๑๒) และเทศบาลที่ยกฐานะอาจถูกเปลี่ยนแปลงฐานะหรือยุบเลิกได้โดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกา (มาตรา ๑๓)

เทศบาลคือหน่วยการบริหารท้องถิ่นของรัฐรูปแบบหนึ่งที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายซึ่งมีกฎหมายหลักคือพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ โดยได้บัญญัติให้เทศบาลเป็นทบวงการเมือง จึงทำให้เทศบาลเป็นหน่วยงานของรัฐที่มีฐานะเป็นนิติบุคคลสามารถทวนิติกรรมสัญญาได้ตามที่กำหนดไว้ในกฎหมาย โดยเทศบาลแบ่งโครงสร้างออกเป็นสองฝ่ายคือ ฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติหรือฝ่ายสภา ซึ่งภาพลักษณ์ของความเป็นเทศบาลคือเป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นสำหรับพื้นที่เจริญในเขตเมือง (Urban) หรือชุมชนเมือง^{๑๖}

ทั้งนี้การปกครองระบบเทศบาลของไทยนับแต่ พ.ศ. ๒๔๗๖ นั้นเป็นการจำลองรูปแบบการปกครองแบบรัฐสภาซึ่งเป็นระบบที่ใช้เป็นหลักในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยของประเทศการจัดให้มีการปกครองท้องถิ่นลักษณะนี้ โดยมุ่งหมายที่จะให้เทศบาลเป็นสถาบันขั้นต้นสำหรับประชาชนจะได้มีโอกาสฝึกฝน เพื่อความชำนาญในการปกครองรูปแบบนี้อันเป็นประโยชน์แก่การปกครองต่อประเทศ^{๑๗}

กล่าวถึงเทศบาลตำบลว่าเป็นท้องถิ่นซึ่งมีพระราชกฤษฎีกายกฐานะขึ้นเป็นเทศบาลตำบลโดยถือหลักเกณฑ์ว่าเป็นท้องถิ่นที่มีความเจริญมีประชากรหนาแน่น และมีรายได้พอสมควรจะเห็นได้ว่าการวางหลักเกณฑ์กว้างๆ ดังกล่าวทำให้เทศบาลประสบกับปัญหาเป็นอันมากทั้งรายได้ที่ไม่เพียงพอ รวมทั้งบทบาทหน้าที่ของเทศบาลก็ไม่ได้เป็นแบบที่ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเท่าที่ควร^{๑๘}

^{๑๒} ทองอาน พาไทสง, **ประมวลกฎหมายและระเบียบการปฏิบัติงานของท้องถิ่น**, (กรุงเทพมหานคร : วี. เจ. พรินต์, ๒๕๔๙), หน้า ๑๓๐-๑๔๒.

^{๑๓} วิรัช วิรัชฉาววรรณ, **การบริหารและการจัดการเทศบาลในยุคปฏิรูปการเมือง**, (กรุงเทพมหานคร: บี.เจ.เพลท โปรเซสเซอร์, ๒๕๔๖).

^{๑๔} โกวิท พวงงาม, **การปกครองท้องถิ่นไทย : หลักการและมิติใหม่ในอนาคต**, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, ๒๕๔๘).

^{๑๕} ประทาน คงฤทธิศึกษากร, **การปกครองท้องถิ่น**, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๔).

สรุปได้ว่า เทศบาลเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ยกฐานะมาจากสุขาภิบาลตามพระราชบัญญัติเทศบาล พุทธศักราช ๒๔๙๖ แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ ๑๒ พุทธศักราช ๒๕๔๖ โดยให้อำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ และกฎหมายอื่นๆ ตามที่ส่วนกลางกำหนด

ตารางที่ ๒.๓ สรุปแนวคิดเกี่ยวกับเทศบาล

นักวิชาการหรือนักวิจัย	หลักแนวคิด
รศ.ดร.,ปธาน สุวรรณมงคล, (๒๕๔๘, หน้า ๓๐).	“ข้าพเจ้าเห็นว่าสิทธิการเลือกตั้งของประชาชนควรจะเริ่มตั้งแต่การปกครองท้องถิ่นในรูปแบบเทศบาล ข้าพเจ้าเชื่อว่าประชาชน ควรจะมีสิทธิมีเสียงในกิจการของท้องถิ่นเรากำลังพยายามให้การศึกษาเรื่องนี้แก่เขา ข้าพเจ้าเห็นว่าเป็นการผิดพลาดถ้าเราจะมี การปกครองระบอบรัฐสภา ก่อนที่ประชาชนจะมีโอกาสเรียนรู้ และมีประสบการณ์อย่างดีเกี่ยวกับการใช้สิทธิเลือกตั้งในกิจการปกครองท้องถิ่น”
ทองอาน พาไทสง (๒๕๔๙, หน้า ๑๓๐-๑๔๒).	ท้องถิ่นใดมีสภาพอันสมควรยกฐานะเป็นเทศบาลก็ให้จัดตั้งท้องถิ่นนั้นๆ เป็นเทศบาลตำบล เทศบาลเมือง เทศบาลนคร และให้เทศบาลเป็นทบวงการเมืองมีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ และกฎหมายอื่น (มาตรา ๗)
วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (๒๕๔๖).	เทศบาลคือหน่วยการบริหารท้องถิ่นของรัฐรูปแบบหนึ่งที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมาย ซึ่งมีกฎหมายหลักคือพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ โดยได้บัญญัติให้เทศบาลเป็นทบวงการเมือง จึงทำให้เทศบาลเป็นหน่วยงานของรัฐที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล

นักวิชาการหรือนักวิจัย	หลักแนวคิด
โกวิทย์ พวงงาม (๒๕๔๘).	การปกครองระบบเทศบาลของไทยนับแต่ พ.ศ. ๒๔๗๖ นั้นเป็นการจำลองรูปแบบการปกครองแบบรัฐสภาซึ่งเป็นระบบที่ใช้เป็นหลักในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย ของประเทศ การจัดให้มีการปกครองท้องถิ่นลักษณะนี้ โดยมุ่งหมายที่จะให้เทศบาลเป็นสถาบันขั้นต้นสำหรับประชาชนจะได้มีโอกาสฝึกฝน เพื่อความชำนาญในการปกครองรูปแบบนี้อันเป็นประโยชน์แก่การปกครองต่อประเทศ
ประทาน คงฤทธิศึกษากร (๒๕๓๔).	หลักเกณฑ์ว่าเป็นท้องถิ่นที่มีความเจริญมีประชากรหนาแน่น และมีรายได้พอสมควรจะเห็นได้ว่าการวางหลักเกณฑ์กว้างๆ ดังกล่าวทำให้เทศบาลประสบกับปัญหาเป็นอันมากทั้งรายได้ที่ไม่เพียงพอ รวมทั้งบทบาทหน้าที่ของเทศบาลก็ไม่ได้เป็นแบบที่ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเท่าที่ควร

๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น

ความหมายของการปกครองส่วนท้องถิ่น แนวคิดในการให้ประชาชนในท้องถิ่นได้ปกครองและบริหารกันเองนั้นมีความสัมพันธ์กันอย่างมากกับแนวคิดในการกระจายอำนาจการปกครอง (Decentralization) ซึ่งหลักในการกระจายอำนาจการปกครองนี้ มีเพื่อให้ท้องถิ่นสามารถทำกิจกรรมต่างๆ อย่างมีอิสระ หน่วยการปกครองท้องถิ่นจึงมีความเป็นอิสระในระดับหนึ่งในการที่จะดำเนินกิจกรรมบริหารตนเองได้ แต่อีกส่วนหนึ่งนั้น รัฐบาลกลางยังคงเอกสิทธิ์ในการควบคุมไว้ ทั้งนี้เพื่อรักษาสภาพความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและความมั่นคงของชาติ

ความหมายของการปกครองท้องถิ่นไว้ว่าการปกครองท้องถิ่น หมายถึง ระบบการปกครองที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการกระจายอำนาจทางการปกครองของรัฐ และโดยนัยนี้ จะเกิดมีองค์การทำหน้าที่ปกครองท้องถิ่นโดยคนในท้องถิ่นนั้นๆ องค์การนี้ถูกจัดตั้งและควบคุมโดยรัฐบาลแต่มีอำนาจในการกำหนดนโยบายและควบคุมให้มีการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายของตนเองได้^{๑๖}

ความหมายของการปกครองท้องถิ่นไว้ว่า หมายถึง การปกครองที่รัฐบาลมอบอำนาจให้หน่วยการปกครองระดับรองของรัฐหรือกระจายอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งจัดการปกครอง และดำเนินการบางอย่าง เพื่อประโยชน์ของรัฐและผลประโยชน์ท้องถิ่นโดยตรง

^{๑๖} ประทาน คงฤทธิศึกษากร, การปกครองท้องถิ่น, (กรุงเทพมหานคร : พิธีพัฒนา), ๒๕๒๖, หน้า

การบริหารงานท้องถิ่นจะมีองค์การปกครองที่ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ซึ่งประชาชนเลือกตั้งมาทั้งหมด หรือบางส่วน ทั้งนี้มีความอิสระในการบริหารงานแต่รัฐบาลต้องควบคุมโดยวิธีการต่างๆ ตามความเหมาะสม^{๑๗}

ความหมายของการปกครองท้องถิ่นไว้ว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง องค์การที่มีอาณาเขตแน่นอนมีจำนวนประชากรตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดมีอำนาจปกครองตนเอง มีการบริหารการคลังของตนเอง และมีสภาพท้องถิ่นที่สมาชิกสภามาจากการเลือกตั้งของประชาชน^{๑๘}

การปกครองท้องถิ่น หมายถึงระบบการปกครองที่เป็นผลเนื่องมาจากการกระจายอำนาจทางการปกครองของรัฐและโดยนัยนี้จะเกิดมีองค์การทำหน้าที่ปกครองท้องถิ่นโดยคนในท้องถิ่นนั้นๆ องค์การนี้ถูกจัดตั้งและควบคุมโดยรัฐบาลแต่ก็มีอำนาจในการกำหนดนโยบายและควบคุมให้มีการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายของตนเองได้^{๑๙}

ความหมายของการปกครองท้องถิ่น “การปกครองที่รัฐบาลกลางให้อำนาจหรือการกระจายอำนาจไปให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ ได้มีอำนาจในการปกครองร่วมรับผิดชอบทั้งหมดหรือเพียงบางส่วนในการบริหารงานท้องถิ่นตามแนวความคิดที่ว่า ถ้าอำนาจการปกครองมาจากประชาชนในท้องถิ่นแล้วรัฐบาลของท้องถิ่นก็ย่อมจะเป็น “รัฐบาลของประชาชน” โดยประชาชนและเพื่อประชาชน^{๒๐}

สรุปได้ว่า การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นการปกครองของชุมชนเป็นหน่วยการปกครองที่มีอำนาจอิสระตามความเหมาะสม มีขอบเขตพอสมควรเป็นหน่วยการปกครองที่มีสิทธิตามกฎหมายโดยปกครองตนเองโดยจัดแบ่งเป็นสองฝ่าย คือองค์การฝ่ายบริหารและองค์การฝ่ายนิติบัญญัติ

ตารางที่ ๒.๔ สรุปแนวคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น

นักวิชาการหรือนักวิจัย	หลักแนวคิด
ประทาน คงฤทธิศึกษากร (๒๕๒๖, หน้า ๘).	ระบบการปกครองที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการกระจายอำนาจทางการปกครองของรัฐ และโดยนัยนี้จะเกิดมีองค์การทำหน้าที่ปกครองท้องถิ่นโดยคนในท้องถิ่นนั้นๆ องค์การนี้ถูกจัดตั้งและควบคุม โดยรัฐบาลแต่มีอำนาจในการกำหนดนโยบายและควบคุมให้มีการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายของตนเองได้

^{๑๗} อุทัย หิรัญโต, การปกครองท้องถิ่นไทย, (กรุงเทพมหานคร :โอเคเียนสโตร์, ๒๕๒๓), หน้า ๔.

^{๑๘} สถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยรามคำแหง, “ผลการประเมินความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อรองรับการถ่ายโอนภารกิจและกำกับดูแลตรวจสอบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น”, รายงานการวิจัย, (สถาบันวิจัยและพัฒนา : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๓), หน้า ๓-๙.

^{๑๙} วิศิษฐ์ ทวีเศรษฐ์, การเมืองการปกครองไทย, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๓), หน้า ๔๑๕.

^{๒๐} ชูวงศ์ ฉายะบุตร, การปกครองท้องถิ่นไทย, (กรุงเทพมหานคร สมาคมนิสิตเก่ารัฐศาสตร์ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๙), หน้า ๒๑.

อุทัย หิรัญโต (๒๕๒๓, หน้า ๔).	การปกครองที่รัฐบาลมอบอำนาจให้หน่วยการปกครองระดับรองของรัฐหรือกระจายอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่ง จัดการปกครอง และดำเนินการบางอย่าง เพื่อประโยชน์ของรัฐและผลประโยชน์ท้องถิ่นโดยตรง
สถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยรามคำแหง (๒๕๔๗, หน้า ๓-๙).	องค์การที่มีอาณาเขตแน่นอนมีจำนวนประชากรตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดมีอำนาจปกครองตนเอง มีการบริหารการคลังของตนเอง และมีสภาพท้องถิ่นที่สมาชิกสภามาจากการเลือกตั้งของประชาชน
วิศิษฐ์ ทวีเศรษฐ์ (๒๕๔๓, หน้า ๔๑๕).	ระบบการปกครองที่เป็นผลเนื่องมาจากการกระจายอำนาจทางการเมืองของรัฐและโดยนัยนี้จะเกิดมีองค์การทำหน้าที่ปกครองท้องถิ่นโดยคนในท้องถิ่นนั้นๆ องค์การนี้ถูกจัดตั้งและควบคุมโดยรัฐบาลแต่ก็มีอำนาจในการกำหนดนโยบายและควบคุม ให้มีการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายของตนเองได้
ชูวงศ์ ฉายะบุตร (๒๕๓๙, หน้า ๒๑).	“การปกครองที่รัฐบาลกลางให้อำนาจหรือการกระจายอำนาจไปให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นนั้น ได้มีอำนาจในการปกครองร่วมรับผิดชอบถ้าอำนาจการปกครองมาจากประชาชนในท้องถิ่นแล้วรัฐบาลของท้องถิ่น ก็ย่อมจะเป็น “รัฐบาลของประชาชน” โดยประชาชนและเพื่อประชาชน

๒.๕ หลักสังคหวัตถุธรรม

สังคหวัตถุ ๔ หรือคุณธรรมสี่ประการ หากมีในบุคคลใดก็ตาม จะเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจคนไว้ได้ ก่อให้เกิดความเคารพ ความรัก ความนับถือต่อกันและกัน เป็นเหมือนพาหนะที่จะนำพาคนไปสู่ความสุขความเจริญที่ต้องการได้

๑) ความหมายของสังคหวัตถุธรรม

องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงตรัสเกี่ยวกับสังคหวัตถุ ๔ ไว้ในสังคหวัตถุสูตร ว่า “การให้ทาน การพูดจาไพเราะ การประพฤติตนให้เป็นประโยชน์ในโลกนี้ ความเป็นผู้มีตนสม่ำเสมอในธรรมทั้งหลายนั้น ตามควร”^{๒๑} และได้ตรัสสั่งสอนแก่ภิกษุในกาลครั้งหนึ่งดังมีเนื้อความว่า “ดูกรภิกษุทั้งหลาย สังคหวัตถุ ๔ ประการนี้แล การให้ ๑ ความเป็นผู้มีวาจาน่ารัก ๑ ความประพฤติประโยชน์ในโลกนี้ ๑ ความเป็นผู้มีตนสม่ำเสมอในธรรมนั้นๆตามสมควร ๑ ธรรมเหล่านั้นแลเป็นเครื่องสงเคราะห์โลก ประดุจสลักเพลาควบคุมรถที่แล่นไปอยู่ไว้ได้...”^{๒๒} จากพระดำรัสแห่งองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าประจักษ์ได้ว่า สังคหวัตถุ ๔ นั้น มีความสำคัญต่อการประสานหมู่ชนให้มีความเป็นน้ำหนึ่งอันเดียวกันรู้จักสามัคคีและเกื้อกูลต่อกัน ดังที่นักวิชาการหลายสาขา ได้แสดงทัศนะไว้ ดังนี้

สังคหวัตถุ ๔ หมายถึง ธรรมเครื่องยึดเหนี่ยวใจบุคคล และประสานหมู่ชนไว้ในสามัคคี^{๒๓} เป็นการผูกไมตรีเอื้อเฟื้อ เกื้อกูล หรือเป็นหลักการสงเคราะห์ซึ่งกันและกัน^{๒๔} ซึ่งใช้ในการสงเคราะห์ผู้อื่นอันจะเป็นเครื่องผูกไมตรีประสานหมู่ชนเข้าด้วยกัน คำว่า สังคหวัตถุมานาคำว่า “สังคห” ซึ่งแปลว่าสงคฺเคราะห์ กับคำว่า “วัตถุ” ซึ่งแปลว่าเรื่อง รวมความแล้วสังคหวัตถุจึงแปลว่า เรื่องการสงคฺเคราะห์ หรือธรรมอันเป็นหลักในการสงคฺเคราะห์ ซึ่งมีหลักใหญ่ๆ อยู่ ๔ ข้อด้วยกัน คือ^{๒๕}

(๑) ทาน คือ การแบ่งปันวัตถุสิ่งของ รวมถึงอุปกรณ์ในการทำงานหรือเอกสาร ที่ใช้ในการทำงาน เช่น หากเพื่อนร่วมงานขาด-เหลืออุปกรณ์สิ่งของ ก็นำมาแบ่งปันกันใช้ การเริ่มต้นด้วยการแบ่งปันวัตถุสิ่งของภายนอก จะช่วยสร้างนิสัยให้บุคลากรในหน่วยงานมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน มีการให้การรับ (Give and Take) เพราะนอกเหนือจากการแบ่งปันเรื่องของความรู้ ประสบการณ์อันเป็นความรู้ที่ฝังอยู่ในตัวคน (Tacit Knowledge) แล้ว การแบ่งปันเอกสารต่างๆ ที่ใช้ในการทำงาน ก็เป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยให้วงจรของความรู้มีการขับเคลื่อนโดยเป็นการแบ่งปันความรู้ที่เป็นความรู้

^{๒๑} อจ.จตุกก. (ไทย) ๒๑/๓๒/๕๑.

^{๒๒} อจ.จตุกก. (ไทย) ๒๑/๓๒/๔๒.

^{๒๓} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๑๔๒.

^{๒๔} พระใบฎีกาศราวุฒิ มหาลาภ (หงษ์คำ), “การบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), หน้า ๒๔.

^{๒๕} พระวีรวัฒน์ รอดสุโข, “เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนา เรื่อง สังคหวัตถุ ๔ พรหมวิหาร ๔ ไตรลักษณ์ ๓ กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ระหว่างการสอนด้วยหนังสือการ์ตูนและการสอนตามปกติ”, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, (มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๕๐), หน้า ๒๑.

ที่ชัดเจน (Explicit Knowledge) ด้วย^{๒๖}

(๒) ปิยวาจา คือ พูดจาด้วยถ้อยคำที่สุภาพ นุ่มนวลเหมาะแก่บุคคล เวลา สถานที่ พูดในสิ่งที่เป็นประโยชน์ พูดในทางสร้างสรรค์ และเกิดกำลังใจ^{๒๗} การแบ่งปันคำพูดดีๆ คำพูดที่ไพเราะ ซึ่งในมุมมองของผู้เขียนเห็นว่า “ปิยวาจา” มีความสำคัญมากต่อการจัดการความรู้ในองค์กร เพราะการจะนำเครื่องมือต่างๆ มาใช้ในกระบวนการจัดการความรู้ เพื่อที่จะดึงความรู้ที่ฝังอยู่ในตัวคน (Tacit Knowledge) ออกมาแลกเปลี่ยนกันนั้นต้องใช้ลักษณะของการ “พูดแลกเปลี่ยนกัน” เป็นหลัก

(๓) อุตถจริยา คือ การแบ่งปันความรู้ การให้ความช่วยเหลือในสิ่งที่เป็นประโยชน์ แก่ผู้อื่นการแบ่งปันความรู้และประสบการณ์ที่เป็นความรู้ที่ฝังอยู่ในตัวคน (Tacit Knowledge) เป็นสิ่งที่ทำได้ยากกว่าการแบ่งปันความรู้ที่ชัดเจน (Explicit Knowledge) ดังนั้น หากองค์กรใดสามารถปลูกฝังให้บุคลากรในองค์กรมี “อุตถจริยา” แล้ว ก็ไม่ใช่เรื่องยากอีกต่อไปที่จะทำให้คนในองค์กร มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน รวมทั้งทำให้การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่ง ของการทำงานเพราะเมื่อเพื่อนร่วมงานขาดความรู้ในเรื่องใดหรือต้องการแลกเปลี่ยนความรู้ในเรื่องใด ผู้ที่มีความรู้ก็จะแบ่งปันให้โดยไม่หวังความรู้ หรือถ้าไม่ได้ขาดความรู้ แต่ขาดกำลังคนเพื่อนคนอื่นๆ ก็ยินดีที่จะเข้าไปช่วยให้งานสำเร็จ ทำให้พนักงานในองค์กรเป็นกัลยาณมิตรซึ่งกันและกัน

(๔) สมานัตตตา คือ การมีความประพฤติเสมอดันเสมอปลาย การเป็นผู้มีความ สม่่าเสมอจริงใจต่อกัน ความเสมอดันเสมอปลายจะช่วยให้เกิดความรู้สึกลอดภัย ไม่ระแวงกัน และเป็นการสร้างความไว้วางใจกัน เชื่อใจกัน (Trust) เพราะถ้าคนในองค์กรไม่มีความไว้วางใจกัน หรือไม่เชื่อใจกัน พนักงานก็จะไม่อยากรนำความรู้ประสบการณ์ เทคนิคในการทำงานต่างๆ มาแบ่งปัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน ดังนั้น จึงถือได้ว่า “สมานัตตตา” เป็นแรงกระตุ้นในระยะยาวที่จะผลักดัน ให้คนในองค์กรเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

สังคหวัตถุธรรม หรือสังคหวัตถุ ๔ ในทางจริยศาสตร์ โดยความหมายของพระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) ที่ได้ให้ความหมายตามหลักจริยศาสตร์สังคมของพุทธศาสนาไว้ว่า เรื่อง สังคหวัตถุธรรม หรือหลักปฏิบัติตนตามหลักจิตวิทยาสังคม เพื่อให้เกิดความนิยมชมชอบและความเคารพนับถือ แก่ผู้อื่นหรือสังคมของชุมชนต่างๆ คือ

(๑) ทาน หรือการให้เป็นสิ่งของตนแก่ผู้อื่นที่ควรเป็น เพราะทาน หมายถึง

- ธรรมทาน หรือ การบริจาคทางจิตใจ
- อามิสทาน หรือ การบริจาควัตถุ

(๒) ปิยวาจา หรือการเจรจา ใช้คำพูดของตนเองต่อผู้อื่นด้วยความสุภาพอ่อนโยน ให้เหมาะสมแก่กาลเทศะและเหมาะสมแก่สังคม ชุมชนทุกชนชั้นเพื่อให้มิตรสหายเหล่านั้นรักใคร่ รู้จักเจรจา สุภาพ อ่อนโยนกับอาจารย์ การใช้หลักจริยศาสตร์สังคมในเรื่อง ปิยวาจานั้น ผู้ใช้ต้องมีสติ ควบคุมตนเอง และสามารถบังคับจิตใจได้ทุกขณะ

^{๒๖} อรุณศิริ เกตุศรีพงษ์, “สังคหวัตถุ ๔ : วัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการจัดการความรู้”, วารสาร Productivity World เพื่อการเพิ่มผลผลิต, ปีที่ ๑๒ ฉบับที่ ๖๘ (พฤษภาคม-มิถุนายน ๒๕๕๐) : ๔๓-๔๖.

^{๒๗} พฤษภาพัชรวิทย์, “การบริหารจัดการสหกรณ์การเกษตรตามหลักสังคหวัตถุ ๔ : กรณีศึกษาสหกรณ์ การเกษตรในเขตจังหวัดนครนายก”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐), หน้า ๔๘.

(๓) อรรถจริยา หมายถึง การสอนให้บุคคลนั้นมีหน้าที่ทางมนุษยสัมพันธ์ทุกระดับชั้น มีหน้าที่ช่วยเหลืออุปการะหรือสงเคราะห์ซึ่งกันและกัน

(๔) สมานัตตตา หมายถึง การปรับปรุงบุคลิกภาพของตนเองสม่ำเสมอ โดยไม่ถือตัว และให้เข้ากับสังคมของชุมชนได้ทุกชั้น^{๒๘}

สังคหัตถุหมายถึง หลักธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจของผู้อื่น ผูกไมตรี เอื้อเฟื้อ เกื้อกูลหรือเป็นหลักการสงเคราะห์ซึ่งกันและกัน มีอยู่ ๔ ประการ ได้แก่

(๑) ทาน คือการให้ การเสียสละหรือการเอื้อเฟื้อแบ่งปันของๆ ตน เพื่อประโยชน์ แก่บุคคลอื่น ไม่ตระหนี่ถี่เหนียว ไม่เป็นคนเห็นแก่ได้ฝ่ายเดียว คุณธรรมข้อนี้จะช่วยให้ไม่เป็นคน ละโมบ ไม่เห็นแก่ตัว เราควรคำนึงอยู่เสมอว่าทรัพย์สินของที่เราหามาได้ มิใช่สิ่งจีรังยั่งยืน เมื่อเรา สิ้นชีวิตไปแล้วก็ไม่สามารถจะนำติดตัวไปได้

(๒) ปิยวาจา คือ การพูดจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะอ่อนหวาน พูดด้วยความจริงใจ ไม่พูดหยาบคาย ก้าวร้าว พูดในสิ่งที่เป็นประโยชน์เหมาะสำหรับกาลเทศะ พระพุทธเจ้าได้ทรงให้ ความสำคัญกับการพูดเป็นอย่างยิ่ง เพราะการพูดเป็นบันไดขั้นแรก ที่จะสร้างมนุษยสัมพันธ์อันดี ให้เกิดขึ้น วิธีการที่จะพูดให้เป็นปิยวาจานั้น จะต้องพูดโดยยึดหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

- เว้นจากการพูดเท็จ
- เว้นจากการพูดส่อเสียด
- เว้นจากการพูดคำหยาบ
- เว้นจากการพูดเพ้อเจ้อ

(๓) อรรถจริยา คือ การสงเคราะห์ทุกชนิด หรือการประพடுத்தในสิ่งที่เป็นประโยชน์ ต่อผู้อื่น

(๔) สมานัตตตา คือ การเป็นผู้มีความสม่ำเสมอ หรือมีความประพฤติเสมอดัน เสมอปลาย คุณธรรมข้อนี้จะช่วยให้เราเป็นคนมีจิตใจหนักแน่น ไม่โลเล รวมทั้งยังเป็นการสร้างความ นิยมและไว้วางใจให้แก่ผู้อื่นอีกด้วย^{๒๙}

ในหลักการบริหารคนของท่านพุทธทาส ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารคนนี้ยังมีสิ่งลึกลับ อีกอย่างหนึ่งคือ เครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจ เราไว้วางใจ เรารักเขา เราหวังต่อเขา อย่างนี้เป็นเครื่อง ยึดเหนี่ยวน้ำใจ คงได้ยินได้ฟังมาแล้วจากหนังสือธรรมะต่างๆ ไป เรื่องสังคหัตถุ ๔ คือ (๑) การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ (๒) การพูดจาไพเราะ (๓) การบำเพ็ญประโยชน์ (๔) การทำตัวให้เป็นเกลอ หรือเป็นเพื่อนมากกว่า ที่จะป็นนายหรือเรียกว่า ความมั่งคั่งในความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน อันเป็น เครื่องยึดเหนี่ยวให้เกิดความร่วมมือกันได้^{๓๐}

^{๒๘} พชรินทร์ ศรีสุวพันธ์, “การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับการปฏิบัติตาม หลักสังคหัตถุ ๔ ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต ๑”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๑), หน้า ๒๓.

^{๒๙} ไสว มาลาทอง, คู่มือการดำเนินงานเสริมสร้างศีลธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๕๒), หน้า ๔๕.

^{๓๐} พุทธทาสภิกขุ, บริหารธุรกิจแบบพุทธ, (กรุงเทพมหานคร: อตัมมโย, ๒๕๓๒), หน้า ๓๕.

สังคหวัตถุ ๔ ความหมายตามหลักจริยศาสตร์สังคมของพระพุทธศาสนา เรื่อง สังคหวัตถุ ๔ หรือหลักปฏิบัติตนตามหลักจิตวิทยาสังคม เพื่อให้เกิดความนิยมชมชอบและเคารพนับถือแก่ผู้อื่น หรือสังคมของชุมชนต่างๆ คือ

(๑) ทาน หรือ การให้ปันสิ่งของแก่ผู้อื่นที่ควรให้ปัน เพราะทาน หมายถึง

- ธรรมทาน หรือ การบริจาคทางจิตใจ
- อามิสทาน หรือ การบริจาคทางวัตถุ

(๒) ปิยวาจา หรือการเจรจาใช้คำพูดของตนต่อผู้อื่นด้วยความสุภาพอ่อนโยน เหมาะสมแก่กาลเทศะและเหมาะสมแก่สังคมชุมชนทุกชั้น เพื่อให้ชุมชนหรือบุคคลเหล่านั้นเคารพนับถือ ปิยวาจานี้ใช้กับมิตรสหายของตนย่อมจะทำให้มิตรสหายเหล่านั้นรักใคร่ รู้จักเจรจา สุภาพอ่อนโยน กับครู อาจารย์ การใช้หลักจริยศาสตร์สังคมในเรื่องปิยวาจานั้น ผู้ใช้จำต้องมีสติควบคุมตนเอง และสามารถบังคับจิตใจตนเองได้ทุกขณะ (Mind is control or control)

(๓) อัถถจริยา หมายถึง การสอนให้บุคคลนั้นมีหน้าที่ทางมนุษยสัมพันธ์ทุกระดับชั้น มีหน้าที่ช่วยเหลืออุปการะหรือสงเคราะห์ซึ่งกันและกัน

(๔) สมานัตตตา หมายถึง การปรับปรุงบุคลิกภาพของตนอย่างสม่ำเสมอโดยไม่ถือตัว และให้เข้ากับสังคมของชุมชนได้ทุกชั้น^{๓๑}

ความหมายของสังคหวัตถุ ๔ ในการบริหารองค์กรนั้น หมายถึงสังคหวัตถุ ๔ เป็นเครื่อง สงเคราะห์และยึดเหนี่ยวน้ำใจซึ่งกันและกัน ๔ ประการ

(๑) ทาน คือ การแบ่งปันวัตถุสิ่งของ รวมถึงอุปกรณ์ในการทำงานหรือเอกสารที่ใช้ในการทำงาน เช่น หากเพื่อนร่วมงานขาด-เหลืออุปกรณ์สิ่งของ ก็นำมาแบ่งปันกันใช้ การเริ่มต้นด้วยการแบ่งปันวัตถุสิ่งของภายนอก จะช่วยสร้างนิสัยให้บุคลากรในหน่วยงานมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน มีการให้การรับ (Give and Take) เพราะนอกเหนือจากการแบ่งปันเรื่องของความรู้ ประสบการณ์ อันเป็นความรู้ที่ฝังอยู่ในตัวคน (Tacit Knowledge) แล้ว การแบ่งปันเอกสารต่างๆ ที่ใช้ในการทำงาน ก็เป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยให้วงจรของความรู้ มีการขับเคลื่อนโดยเป็นการแบ่งปันความรู้ที่เป็นความรู้ ที่ชัดเจน (Explicit Knowledge) ด้วย

(๒) ปิยวาจา คือ การแบ่งปันคำพูดดีๆ คำพูดที่ไพเราะ พูดในสิ่งที่เป็นประโยชน์ เหมาะกับกาลเทศะ พูดให้กำลังใจกัน ซึ่งในมุมมองของผู้เขียนเห็นว่า “ปิยวาจา” มีความสำคัญมาก ต่อการจัดการความรู้ในองค์กรเพราะการจะนำเครื่องมือต่างๆ มาใช้ในกระบวนการจัดการความรู้ เพื่อที่จะดึงความรู้ที่ฝังอยู่ในตัวคน (Tacit Knowledge) ออกมาแลกเปลี่ยนกันนั้นต้องใช้ลักษณะ ของการ “พูดแลกเปลี่ยนกัน” เป็นหลัก

(๓) อัถถจริยา คือ การแบ่งปันความรู้ การให้ความช่วยเหลือในสิ่งที่เป็นประโยชน์ แก่ผู้อื่น การแบ่งปันความรู้และประสบการณ์ที่เป็นความรู้ที่ฝังอยู่ในตัวคน (Tacit Knowledge) เป็นสิ่งที่ต้องทำได้ยากกว่าการแบ่งปันความรู้ที่ชัดเจน (Explicit Knowledge) ดังนั้น หากองค์กรใด สามารถปลูกฝังให้บุคลากรในองค์กรมี “อัถถจริยา” แล้ว ก็ไม่ใช่เรื่องยากอีกต่อไปที่จะทำให้คนในองค์กร มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน รวมทั้งทำให้การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งของการทำงาน

^{๓๑} สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (พิมพ์ ธัมมธโร), ธรรมะสร้างเยาวชน, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาภูมิบาลวิทยาลัย, ๒๕๔๑), หน้า ๓๓.

เพราะเมื่อเพื่อนร่วมงานขาดความรู้ในเรื่องใด หรือต้องการแลกเปลี่ยนความรู้เรื่องใด ผู้ที่มีความรู้ ก็จะแบ่งปันให้โดยไม่หวงความรู้ หรือถ้าไม่ได้ขาดความรู้ แต่ขาดกำลังคนเพื่อคนอื่น ๆ ก็ยินดีที่จะเข้าไปช่วยให้งานสำเร็จ หรืออาจเรียกได้ว่า ทำให้พนักงานในองค์กรเป็นกัลยาณมิตรซึ่งกันและกัน

(๔) สมานัตตาคือ การมีความประพฤติเสมอดันเสมอปลาย การเป็นผู้มีความสม่ำเสมอ จริงใจต่อกัน ความเสมอดันเสมอปลายจะช่วยให้เกิดความรู้สึกลอดภัย ไม่ระแวงกัน และเป็นการสร้างความไว้วางใจ เชื่อใจ (Trust) เพราะถ้าคนในองค์กรไม่มีความไว้วางใจกัน หรือไม่เชื่อใจกัน พนักงานก็จะไม่ยกความรู้ประสบการณ์ เทคนิคในการทำงานต่างๆ มาแบ่งปันในองค์กร เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง^{๓๒}

ความหมายของสังคหวัตถุธรรม ด้านอรรถประโยชน์ หมายถึง หลักธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจของผู้อื่น ผูกไมตรี เอื้อเพื่อเกื้อกูลหรือเป็นหลักการสงเคราะห์ซึ่งกันและกัน มีอยู่ ๔ ประการได้แก่

(๑) ทาน คือการให้ปัน เอื้อเพื่อพ่อแม่ การเสียสละ แบ่งปัน ช่วยสงเคราะห์ตลอดจนให้ความรู้ความเข้าใจ และศิลปวิทยาเพื่อประโยชน์แก่บุคคลอื่น คุณธรรมข้อนี้จะช่วยให้ไม่เป็นคนเห็นแก่ตัว

(๒) ปิยวาจา คือ การพูดจาด้วยถ้อยคำสุภาพ ไพเราะ อ่อนหวาน พูดด้วยความจริงใจ แนะนำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ มีเหตุผลชักจูงใจในทางที่ดีงาม แสดงความเห็นอกเห็นใจเป็นกำลังใจให้รู้จักพูดเกิดความเข้าใจอันดี สมานสามัคคี เกิดไมตรี ทำให้รักใคร่นับถือ และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ไม่พูดหยาบคาย ก้าวร้าว พูดในสิ่งที่เป็นประโยชน์เหมาะสมสำหรับกาลเทศะ

(๓) อตถจริยา คือ การสงเคราะห์ทุกชนิดหรือการประพฤติในสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น ให้ความช่วยเหลือด้วยแรงกายและขวนขวายกิจการต่างๆ บำเพ็ญสาธารณะประโยชน์ รวมทั้งช่วยเหลือแก้ไขปัญหาและช่วยปรับปรุงส่งเสริมในด้านจริยธรรม

(๔) สมานัตตาคือ การเป็นผู้มีความสม่ำเสมอหรือมีความประพฤติเสมอดันเสมอปลาย ให้ความเสมอภาค ปฏิบัติสม่ำเสมอทั้งต่อคนทั้งหลาย ไม่เอาเปรียบ ร่วมทุกข์ ร่วมสุข ร่วมรับรู้ร่วมแก้ไขปัญหาเพื่อให้เกิดประโยชน์ร่วมกัน คุณธรรมข้อนี้จะช่วยให้เราเป็นคนมีจิตใจหนักแน่น ไม่วอกแวก รวมทั้งยังเป็นการสร้างความนิยมและไว้วางใจให้แก่ผู้อื่นอีกด้วย^{๓๓}

การยกกรณีตัวอย่าง การให้ความหมายของคำว่า สังคหวัตถุ ๔ ประการ ในด้านต่างๆ

(๑) ทาน การให้ การเสียสละวัตถุสิ่งของต่างๆ ตามสมควรแก่กำลังตน เพื่อให้คนอื่นได้รับความสุขจากการมีวัตถุบ้าง เช่น การให้ทานแก่คนยากจน คนกำพร้า คนด้อยโอกาส การให้ทานนอกจากจะช่วยให้สังคมได้รับประโยชน์แล้ว ยังช่วยให้ตัวผู้ทำทาน ลดกิเลสตัณหาที่มีอยู่ในจิตใจได้นั่นก็คือ ความโลภ ความตระหนี่ถี่เหนียว ความเห็นแก่ตัว นอกจากนั้น การให้ทานยังเป็นพื้นฐานที่จะทำให้เราสามารถปฏิบัติความดีอื่นๆ ขึ้นไปได้

^{๓๒} อรศิริ เกตุศรีพงษ์, “สังคหวัตถุ ๔ : วัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการจัดการความรู้”, วารสาร Productivity World เพื่อการเพิ่มผลผลิต, : ๔๓-๔๖.

^{๓๓} พระมหาบุญเพียร ปุณฺณวิริโย (แก้ววงศ์น้อย), “แนวคิดและวิธีการขัดเกลาทางสังคมในสถาบันครอบครัวตามแนวพุทธศาสนา”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๔), หน้า ๑๑๙.

(๒) ปิยวาจา การพูดด้วยถ้อยคำที่ไพเราะอ่อนหวาน พูดด้วยความจริงใจไม่หยابคาย ก้าวร้าว พูดในสิ่งที่เป็นประโยชน์เหมาะกับกาลเทศะเรามากจะได้ยินกันบ่อยว่าอยู่คนเดียวระวังความคิด อยู่ร่วมมิตรระวังคำพูด การอยู่ร่วมกับผู้อื่น คำพูดเป็นสิ่งสำคัญมาก หากพูดเป็นรู้จักพูดเราก็จะได้ประโยชน์จากคำพูดนั้นมากมาย คำพูดที่ดีถูกกาลเทศะเพียงไม่กี่คำก็อาจเปลี่ยนจิตใจคนเลย ให้กลายเป็นดีได้ เช่น พระพุทธเจ้าพูดกับองคุลิมาล ในขณะที่องคุลิมาลถือมีดไล่ฟันพระพุทธเจ้า และเรียกให้พระองค์หยุด พระองค์ไม่หยุดแต่พูดว่า เราหยุดแล้วท่านต่างหากที่ยังไม่หยุด เพียงแค่นี้ก็ทำให้องคุลิมาลได้สติ และหันมาฟังคำสั่งของพระพุทธเจ้าจนบรรลुเป็นพระอรหันต์ในที่สุด ฉะนั้นเวลาจะพูดอะไรออกไป เราควรคิดให้ดีเสียก่อน คำพูดของเราจึงจะมีค่า คำพูดที่เป็นปิยวาจานั้นคือ คำพูดที่เว้นจากการพูดเท็จ พูดส่อเสียด พูดคำหยาบ และพูดเพ้อเจ้อ

(๓) อัตถจริยา การสงเคราะห์ทุกชนิด หรือ การประพฤตินในสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่นทำตัวเป็นประโยชน์ เห็นใครทำอะไรที่เป็นประโยชน์แก่ส่วนรวมก็อาสาเข้าไปช่วยเหลือ แบ่งเบาภาระหากสังคมมีคนประเภทนี้มากๆ ก็จะมีแต่ความสุขความเจริญ เกิดความรักความสามัคคีต่อกัน และกัน การอาสาเข้าไปช่วยเหลือนี้เป็นเหมือนทุกคนได้หลอมละลายจิตใจเข้าเป็นหนึ่งเดียว ร่วมแรงร่วมใจกันทำสิ่งต่างๆ ที่จะเกิดผลดีแก่สังคมโดยรวม

(๔) สมานัตตตา ความเป็นผู้มีตนเสมอ เป็นผู้มีตนเสมอในธรรมทั้งหลายตามสมควร การทำตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้ ด้วยการร่วมสุข ร่วมทุกข์ ไม่ถือตัว มีความเสมอภาคต่อกัน วางตัวเหมาะสม สังคมเขาปฏิบัติอย่างไร เราก็ปฏิบัติอย่างนั้นตามสมควร เขาอยู่อย่างไรก็อยู่อย่างนั้น เขากินอย่างไร เราก็กินอย่างนั้น จะทำให้การอยู่ร่วมกันกับคนอื่นในสังคมเป็นไปด้วยความสุข ไม่มีการแบ่งแยก^{๓๔}

สังคหผละ แปลว่า กำลังแห่งการสงเคราะห์หรือมนุษยสัมพันธ์ ซึ่งเป็นธรรมที่สำคัญมากสำหรับนักบริหาร ผู้ทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยคนอื่น ถ้านักบริหารบกพร่องเรื่องมนุษยสัมพันธ์ก็จะไม่มีคนมาช่วยทำงาน เมื่อไม่มีใครช่วยทำงานเขาก็เป็นนักบริหารไม่ได้ พระพุทธเจ้าทรงสอนหลักการสร้างมนุษยสัมพันธ์ไว้เรียกว่า สังคหวัตถุ หมายถึงวิธีผูกใจคน ได้แก่ ทาน คือ การให้ ปิยวาจา คือ การพูดถ้อยคำไพเราะอ่อนหวาน อัตถจริยา คือ การทำตัวให้เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น หรือสงเคราะห์ประชาชน และ สมานัตตตาคือ การวางตัวสม่ำเสมอ^{๓๕}

จากความหมายเกี่ยวกับหลักสังคหวัตถุธรรม ที่นักวิชาการต่างๆ ได้แสดงทัศนะเอาไว้ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ ประมวลแนวคิดหลัก เพื่อประกอบการศึกษาความหมายเกี่ยวกับหลักสังคหวัตถุธรรม โดยมีแนวคิดหลักที่เกี่ยวข้องสามารถสรุปได้ตามตารางที่ ๒.๕

ตารางที่ ๒.๕ ความหมายหลักที่นักวิชาการหรือนักวิจัยทำการศึกษาความหมายเกี่ยวกับหลักสังคหวัตถุธรรม

นักวิชาการหรือนักวิจัย	แนวคิดหลัก
พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), (๒๕๔๖, หน้า ๑๔๒).	สังคหวัตถุ ๔ หมายถึง ธรรมเครื่องยึดเหนี่ยวใจบุคคล และประสานหมู่ชนไว้ในสามัคคี เป็นการผูกไมตรีเอื้อเพื่อ

^{๓๔} พระมหาบุญมี มาลาวิชโร, **ธรรมใจ**, (กรุงเทพมหานคร: ดีเอ็มจี, ๒๕๕๑), หน้า ๗๗-๗๘.

^{๓๕} พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมมจิตโต), **พุทธวิธีบริหาร**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙), หน้า ๗๑-๗๕.

พระใบฎีกาตราวุฒิ มหาลาโก (หงษ์คำ), (๒๕๕๖, หน้า ๒๔).	เกื้อกูล หรือเป็นหลักการสงเคราะห์ซึ่งกันและกัน
พระวีรวัฒน์ รอดสุโข, (๒๕๕๐, หน้า ๒๑).	๑) ทาน คือ การแบ่งปันวัตถุสิ่งของ
อรศิริ เกตุศรีพงษ์, (๒๕๕๐ : ๔๓-๔๖).	๒) ปิยวาจา คือ พูดจาด้วยถ้อยคำที่สุภาพ นุ่มนวล
พฤกษา พุทธรักษ์, (๒๕๕๐, หน้า ๔๘).	๓) อตถจริยา คือ การแบ่งปันความรู้
พัชรินทร์ ศรีสุพรรณ, (๒๕๕๑, หน้า ๒๓).	๔) สมานัตตตา คือ การมีความประพฤติเสมอดันเสมอปลาย
ไสว มาลาทอง, (๒๕๕๒, หน้า ๔๕).	สังคหวัตถุ ๔ ในทางจริยศาสตร์เป็นหลักปฏิบัติตนตามหลักจิตวิทยาสังคม
พุทธทาสภิกขุ, (๒๕๓๒, หน้า ๓๕).	หลักการบริหารคนตามหลักสังคหวัตถุ ๔ คือ (๑) การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ (๒) การพูดจาไพเราะ (๓) การบำเพ็ญประโยชน์ (๔) การทำตัวให้เป็นเกลอ
สมเด็จพระมหาธีรราช (พิมพ์ อัมมโร), (๒๕๔๑, หน้า ๓๓).	สังคหวัตถุ ๔ ความหมายตามหลักจริยศาสตร์สังคมของพระพุทธศาสนา คือหลักจิตวิทยาสังคมเพื่อให้เกิดความนิยมชมชอบและเคารพนับถือแก่ผู้อื่น หรือสังคมของชุมชนต่างๆ
อรศิริ เกตุศรีพงษ์, (๒๕๕๐ : ๔๓-๔๖).	ความหมายของสังคหวัตถุ ๔ เป็นการจัดการความรู้ของหลักปฏิบัติด้านต่างๆ ให้สอดคล้องกับสภาพการปฏิบัติงาน
พระมหาบุญเพียร บุญญวิริโย (แก้ววงศ์น้อย), (๒๕๔๔, หน้า ๑๑๙).	ความหมายของสังคหวัตถุธรรมด้านอรรถประโยชน์แสดงถึงคุณธรรมในแต่ละด้านของหลักสังคหวัตถุธรรม
พระมหาบุญมี มัลลาลาชีโร, (๒๕๕๑, หน้า ๗๗-๗๙).	การยกกรณีตัวอย่างการให้ความหมายของคำว่า สังคหวัตถุ ๔ ประการ ในด้านต่างๆ เช่น การใช้ปิยวาจาของพระพุทธเจ้าตรัสแก่องคุลิมาล จนสามารถบรรลุเป็นพระอรหันต์
พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมมจิตโต), (๒๕๔๙, หน้า ๗๑-๗๕).	สังคหผละ แปลว่า กำลังแห่งการสงเคราะห์หรือมนุษยสัมพันธ์ ซึ่งเป็นธรรมที่สำคัญมากสำหรับนักบริหาร

๒) แนวคิดเกี่ยวกับหลักสังคหวัตถุ ๔

ทานหรือการให้เป็นหนึ่งในบุญกิริยาวัตถุ ๑๐ จึงนับว่าเป็นการทำบุญเพราะ “บุญ” คือการทำความดีการให้ จึงเป็นหนึ่งในการทำความดีแต่ส่วนมากเราใช้แทนกันจนคุ้นชินโดยเวลาถวายของแด่พระภิกษุสงฆ์ เรามักจะเรียกกันติดปากว่า “ทำบุญ” เพราะจิตใจของผู้ให้มีความศรัทธาต้องการบุญกุศล จึงให้เพื่อชำระใจให้สะอาดบริสุทธิ์

พระพุทธองค์ทรงอุปมาสังคหวัตถุธรรม ไว้เหมือนกับยานพาหนะที่จะนำบุคคลไปสู่ความเจริญในโลกเพราะสังคมของมนุษย์เราจำเป็นต้องอิงอาศัยธรรมะทั้ง ๔ ประการนี้ ถ้าหากว่าสังคมปราศจากเสียซึ่งธรรมทั้ง ๔ ประการนี้แล้ว แม้มารดาบิดาก็จะไม่ได้รับการนับถือจากบุตรธิดา โลกจะอยู่ไม่ได้เลยจึงเรียกว่าธรรมเป็นเครื่องสงเคราะห์การสงเคราะห์มีอยู่ ๒ รูปแบบ คืออามิสสังคหะคือสงเคราะห์ด้วยวัตถุสิ่งของ ธรรมสังคหะสงเคราะห์โดยธรรมองค์ธรรม

สังคหวัตถุ เป็นธรรมอันเป็นเครื่องช่วยเหลือกันหมายถึง การผูกมิตรวิธีที่จะผูกมิตรนั้น จำเป็นต้องมีเครื่องมือยึดเหนี่ยวน้ำใจกันให้ต่างคนต่างมีความรักใคร่นิยมชมชอบสนิทสนมกลมเกลียวเป็น

น้ำหนึ่งใจเดียวกันทำให้ทวีความรักความเคารพแนบแน่นยิ่งขึ้น สังคหวัตถุ^{๓๖} ประกอบ ด้วย

ทาน (Giving; Generosity; Charity) การให้เป็นการให้เพื่อการอนุเคราะห์ด้วยความเมตตาปราณีให้เพื่อ ยึดเหนี่ยวน้ำใจหรือให้เพื่อเป็นการบุญกุศลโดยไม่หวังผลตอบแทนก็ได้ การให้เป็นการสร้างไมตรีไว้ต่อกัน เป็นการเอื้อเพื่อเผื่อแผ่แก่กัน เสียสละแบ่งปันช่วยเหลือกันด้วยสิ่งของ รวมไปถึง การให้ความรู้และแนะนำสั่งสอน ทานนี้ถือว่าเป็นคุณธรรมเบื้องต้นข้อแรกที่มีอานุภาพมากในการที่จะผูกมัดใจของผู้อื่นได้อย่างดียิ่ง

ปิยวาจา (Kindly Speech) พูดถ้อยคำที่น่าฟังเป็นการเจรจาอ่อนหวานเจรจาด้วยวาจาที่ดีในเชิงปฏิบัติแล้วปิยวาจาคือเจรจาถ้อยคำอันเป็นที่รักไพเราะ พูดให้เกิดประโยชน์และเกิดความพึงพอใจ พูดถ้อยคำเป็นที่นำมาซึ่งความรักความปรารถนาดีต่อผู้อื่น ไม่เป็นคำที่หยาบคาย ผรุสวาทเมื่อพูดไปแล้ว ไม่ก่อให้เกิดความรู้สึกน้อยเนื้อต่ำใจต่อผู้ฟังหรือเกิดความรู้สึกถูกดูหมิ่นปมด้อย เป็นต้น

อัตถจริยา (Useful Conduct; Rendering Services; Life of Service; Doing Good) การประพฤติประโยชน์ทำประโยชน์แก่เขาหลักธรรมข้อนี้มุ่งสอนตน ๒ ด้านคือ การทำตนให้เป็นประโยชน์และการทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ ตลอดถึงช่วยแก้ไขปรับปรุงส่งเสริมในทางจริยธรรม

(๑) การทำตนให้เป็นประโยชน์ หมายถึง ทำตนให้มีคุณค่าในสังคมที่ตนอาศัยอยู่ด้วยการตั้งใจศึกษาเล่าเรียนฝึกฝนอบรมตนให้ เป็นคนเจริญด้วยความรู้ความสามารถมีคุณธรรมเป็นบุตรที่ดีของบิดามารดา เป็นศิษย์ที่ดีของครูอาจารย์ เป็นนักเรียนที่ดีของสถานศึกษา เป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติ ตลอดจนเป็นศาสนิกชนที่ดีของพระพุทธศาสนาตลอดไป

(๒) การทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ คือ เมื่อทำตนให้เป็นประโยชน์แล้วก็ต้องสร้างตนให้เป็นประโยชน์กับผู้อื่นด้วยการให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ไม่นิ่งดูตายมีน้ำใจไมตรีต่อกัน บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ตามสติกำลังความสามารถ

สมานัตตตา (Even and Equal Treatment; Equality Consisting in Impartiality, Participation and Behaving Oneself Properly In All Circumstances) เอาตัวเข้าสมานคือ การทำตนเสมอต้นเสมอปลายตลอดถึงวางตนเหมาะสมแก่ฐานะ ภาวะบุคคล เหตุการณ์และสิ่งแวดล้อม^{๓๗}

(๑) วางตนให้เหมาะสมกับฐานะที่ตนมีอยู่ในสังคม เช่น เป็นหัวหน้าครอบครัว เป็นบิดามารดา เป็นครูอาจารย์ เป็นเพื่อนบ้าน เป็นต้น ตนอยู่ในฐานะอะไรก็วางตนให้เหมาะสมกับฐานะที่เป็นอยู่และทำอย่างเสมอต้นเสมอปลาย

(๒) ปฏิบัติตนอย่างสม่ำเสมอต่อคนทั้งหลายให้ความเสมอภาค ไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่น เสมอในสุขและทุกข์คือร่วมสุขร่วมทุกข์กัน ร่วมรับรู้ปัญหาและร่วมแก้ปัญหาเพื่อประโยชน์ของสังคม^{๓๘}

ดังนั้นคุณธรรมทั้ง ๔ ประการนี้ จึงเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจกันไว้เสมือนหนึ่งสลักเพชร หากหลักธรรมเครื่องยึดเหนี่ยวใจเหล่านี้ไม่มีบุคคลก็จะไม่เป็นที่น่าเคารพรักใคร่ยกย่องนับถือเราจึงต้องคอยศึกษาและหมั่นเตือนสติตนเองไว้ตลอดว่าในแต่ละฐานะที่เราเป็นอยู่นั้น มีหน้าที่อะไรบ้างเมื่อรู้

^{๓๖} อจ. จตุกก. (ไทย) ๒๑/๓๒/๕๐ - ๕๑.

^{๓๗} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม, หน้า ๗๑.

^{๓๘} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), ธรรมบุญชีวิต, พิมพ์ครั้งที่ ๘๐, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทพิมพ์สวายจำกัด, ๒๕๕๐), หน้า ๙.

แล้วก็ต้องปฏิบัติตามหน้าที่นั้น ให้สมบูรณ์นอกจากนี้เราก็คงต้องทำตนให้เสมอต้นเสมอปลายด้วยคือ
 เคยวางตัวกับคนอื่นในทางที่ดีอย่างไร แม้ว่าเราจะได้ดีไปได้แล้วก็ต้องไม่ลืมตัวยังคงปฏิบัติตัว
 เหมือนเช่นเดิมนั้น ไม่เปลี่ยนแปลงหรือว่าเมื่อเราเห็นคนอื่นเขาได้ดีก็ต้องแสดงออกให้เขารับรู้ว่าเรามี
 ความยินดีกับเขาอย่างจริงใจ ไม่คิดกลั่นแกล้งใส่ร้ายป้ายสีเขาถ้าทำได้อย่างนี้เราก็คงจะเป็นที่รักที่
 พอใจของทุกคนรอบข้าง ดังเช่นเรื่องของหัตถกอุบาสกชาวเมืองอาฬวี ผู้มีสังคหวัตถุธรรมประจำใจ
 ดังนี้^{๓๙}

สมัยหนึ่งพระผู้มีพระภาคประทับอยู่ ณ อคคาพเวเจตียไกลเมืองอาฬวี ครั้งนั้นแลหัตถก
 อุบาสกชาวเมืองอาฬวี มีอุบาสกประมาณ ๕๐๐ คนแวดล้อมเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ
 ถวายบังคมแล้วนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง ครั้นแล้วพระผู้มีพระภาคได้ตรัสถามหัตถกอุบาสกชาวเมือง
 อาฬวีว่า “ดูกรหัตถก บัณฑิตของท่านนี้ใหญ่ ท่านสงเคราะห์บริษัทใหญ่ได้อย่างไร” หัตถกอุบาสก
 ชาวเมืองอาฬวี กราบพูลว่า

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญพระผู้มีพระภาคได้ทรงแสดงสังคหวัตถุ ๔ ประการไว้ ข้าพระองค์สงเคราะห์
 บริษัทใหญ่ด้วยสังคหวัตถุ ๔ ประการเหล่านั้น ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญข้าพระองค์รู้ว่าผู้นี้ควร
 สงเคราะห์ด้วยทานข้าพระองค์ก็สงเคราะห์ด้วยทาน ผู้นี้ควรสงเคราะห์ด้วยวาจาอ่อนหวาน
 ข้าพระองค์ก็สงเคราะห์ด้วยวาจาที่อ่อนหวาน ผู้นี้ควรสงเคราะห์ด้วยการประพาสสิ่งที่เป็นประโยชน์
 ข้าพระองค์ก็สงเคราะห์ด้วยการประพาสสิ่งที่เป็นประโยชน์ ผู้นี้ควรสงเคราะห์ด้วยการวางตัว
 เสมอ ข้าพระองค์ก็สงเคราะห์ด้วยการวางตัวเสมอ ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญก็โภคทรัพย์ในตระกูล
 ของข้าพระองค์มีอยู่ ขนทั้งหลายจึงสำคัญถ้อยคำของข้าพระองค์ว่าควรฟังไม่เหมือนของคนจนะ

พระผู้มีพระภาค ทรงตรัสว่า

ดีละดีละหัตถกวิธีนี้ของท่านเป็นอุบายที่จะสงเคราะห์บริษัทจำนวนมากได้จริงอยู่ใครก็ตามที่
 สงเคราะห์บริษัทจำนวนมากในอดีตกาลก็ล้วนแต่สงเคราะห์ด้วยสังคหวัตถุ ๔ ประการนี้แล ใครก็
 ตามที่จักสงเคราะห์บริษัทจำนวนมากในอนาคตกาล ก็ล้วนแต่จักสงเคราะห์ด้วยสังคหวัตถุ ๔
 ประการนี้แล ใครก็ตามที่กำลังสงเคราะห์บริษัทจำนวนมากในปัจจุบัน ก็ล้วนแต่สงเคราะห์ด้วย
 สังคหวัตถุ ๔ ประการนี้แล

หลังจากนั้นหัตถกอุบาสกชาวเมืองอาฬวี ที่พระผู้มีพระภาคทรงชี้แจงให้เห็นชัดชวนใจให้
 ยอมรับเอาไปปฏิบัติเฝ้าให้อาจหาญแก่งกล้าปลอบขโลมใจให้สดชื่นร่าเริงด้วยธรรมิกถา แล้วลุกจาก
 ที่นั่งถวายบังคม พระผู้มีพระภาคกระทำประทักษิณแล้วหลีกไป

พระพุทธองค์ได้ทรงกล่าวถึงอานิสงส์ ที่เกิดจากการสงเคราะห์ประชาชนด้วยสังคหวัตถุ ๔
 คือ ทาน (การให้) เปยยวัชชะ (วาจาเป็นที่รัก) อัถจริยา (การประพาสประโยชน์) สมานัตตตา (การวางตน
 สม่ำเสมอ) อยู่เป็นประจำ เมื่อจุติจากเทวโลกมาแล้ว บุญที่เกิดจากการให้ทานเป็นประจำ จะทำให้ได้
 ลักษณะมหาบุรุษคือมีฝ่ามือและฝ่าเท้าอ่อนนุ่มและมีเส้นที่ข้อพระองคุลิจัดกันเป็นรูปตาข่ายงดงาม
 นาคูณาฆ^{๔๐} และบุญที่เกิดจากการใช้ปิยวาจา นั้น จะทำให้มีพระชิวหาใหญ่ยาวและมีพระสุรเสียง
 ดุจเสียงพรหมตรัส ดุจเสียงร้องของนกการเวก ที่ชัดเจนแจ่มใสไพเราะก้องกังวานสามารถเหนี่ยวนำใจผู้ฟัง
 ให้ดื่มด่ำไปกับน้ำเสียงนั้น ส่วนอานิสงส์ของอัถจริยาและสมานัตตตานี้ จะทำให้มีญาติสนิทมิตร

^{๓๙} อัง.อรรถก. (ไทย) ๒๓/๒๔/๒๖๗.

^{๔๐} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๑๐/๑๗๐ - ๑๗๑.

สหายตลอดจนพวกพ้องบริวารมากมายรวมถึงพระราชามหาอำมาตย์ เศรษฐีมหาเศรษฐี พ่อค้าประชาชนทุกชาติทุกภาษาทั้งวรรณะต่างๆ ให้การยอมรับนับถือทั้งหมดจะมาเป็นพันธมิตรเป็นกัลยาณมิตรที่ดีต่อกัน และไม่ว่าจะไปที่ไหนย่อมได้รับการปฏิสันถารเป็นอย่างดี

นอกจากนี้ สังคหวัตถุ ๔ ยังอำนวยประโยชน์ที่มองเห็นได้เป็นรูปธรรม ดังนี้

- (๑) ช่วยให้บุคคลดำรงตนอยู่ได้ในสังคมด้วยความสุข
- (๒) เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจสมานไมตรีระหว่างกัน
- (๓) เป็นเครื่องส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลให้มีความเคารพนับถือกัน ตามสมควร

แก่ฐานะ

- (๔) เป็นเครื่องประสานองค์ประกอบต่างๆ ของสังคมให้คงรูปอยู่และดำเนินไปได้

ด้วยดี

- (๕) ช่วยส่งเสริมศีลธรรมและป้องกันความประพฤติที่เสื่อมเสียในสังคม

องค์ประกอบของสังคหวัตถุ มี ๔ ประการ ได้แก่^{๔๑}

(๑) ทาน หมายถึง การให้ (โอบอ้อมอารี) นักบริหารที่ดีต้องมีน้ำใจรู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ให้ทานแก่เพื่อนร่วมงาน และผู้ใต้บังคับบัญชาการให้ทานจะช่วยให้ผู้อื่นไว้วางใจได้ ดังพุทธพจน์ ที่ว่า “ทโทคนถติ มิตตานิ ผู้ให้ย่อมผูกใจมิตรไว้ได้” นักบริหารอาจให้ทานได้ ๓ วิธี คือ

ก. อามิสทาน หมายถึง การให้สิ่งของแก่เพื่อนร่วมงานและผู้ใต้บังคับบัญชา โดยเฉพาะการให้เพื่อผูกใจในยามที่เขาตกต่ำหรือมีความเดือดร้อน ดังภาษิตอังกฤษที่ว่า “เพื่อนแท้คือเพื่อนที่ช่วยเหลือในยามตกยาก” การให้รางวัลหรือขึ้นเงินเดือนจัดเข้าในอามิสทาน

ข. วิทยาทาน คือ ธรรมทาน หมายถึง การให้คำแนะนำหรือสอนวิธีทำงานที่ถูกต้อง รวมถึงการจัดหลักสูตรพัฒนาบุคลากรหรือส่งไปศึกษาและดูงาน

ค. อภัยทาน หมายถึง การให้อภัยเมื่อเกิดข้อผิดพลาดในการทำงาน หรือล่วงเกินซึ่งกันและกัน การให้อภัยไม่ทำให้ผู้ให้ต้องสูญเสียอะไร เป็นการลงทุนราคาถูกแต่ได้ผลตอบแทนราคาสูง นั่นคือ ได้มิตรภาพกลับคืนมา และมีคนสนองงานเพิ่มขึ้นอีกคนหนึ่งมีภาษิตจีนที่ว่า “มีมิตร ๕๐๐ คน นับว่ายังน้อยเกินไป มีศัตรู ๑ คน นับว่ามากเกินไป อับราฮัม ลินคอล์น กล่าวว่า “วิธีทำลายศัตรูที่ดีที่สุด คือ เปลี่ยนศัตรูให้เป็นมิตร” เราจะทำอย่างนั้นได้ก็ต่อเมื่อเรารู้จักให้อภัย

(๒) ปิยวาจา หมายถึง การเจรจาที่น่ารัก ได้แก่การพูดด้วยถ้อยคำที่สุภาพอ่อนโยน ทำให้ผู้ฟังเกิดความเบิกบานสำราญใจ คำพูดที่เราพูดกันอยู่ทุกวันนี้มี ๒ ชนิด คือ ก. คำพูดออกไปแล้วทำให้คนฟังเกลียดชังคนพูด ข. คำพูดที่พูดออกไปแล้วทำให้คนฟังรักคนพูด คำพูดประเภทที่ ๑ คือคำพูดที่ทำให้คนฟังเกลียดคนพูด หมายถึงคำที่ไม่สุภาพต่างๆ ซึ่งรวมเรียกว่า คำหยาบ มีหลายชนิด เช่น ๑. คำด่า ๒. คำประชด ๓. คำกระทบ ๔. คำแดกดัน ๕. คำหยาบช้า คำจำพวกนี้รวมเรียกว่า อับปิยวาจา คือคำพูดไม่เป็นที่รัก คำพูดประเภทที่สอง คือ คำพูดที่เป็นปิยวาจา ตามนัยแห่งสังคหวัตถุ ข้อนี้หมายถึงคำพูดที่อ่อนโยน ตรงกันข้ามกับคำพูดหยาบคายดังกล่าวมานั้น เช่น คำว่า คุณ ท่าน ผม เธอ ฯลฯ ตลอดจนคำอื่นๆ ตามที่นิยมกันว่าสุภาพในหมู่ชนนั้นๆ เช่น ลุง ป้า น้า อา พี่ น้อง ฯลฯ รวม

^{๔๑} พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), พุทธวิธีบริหาร, หน้า ๗๐-๗๕.

ความเป็น ปิยวาจา คือคำที่ไพเราะจับใจของคนฟังนั่นเอง^{๔๒}

(๓) อรรถจริยา หมายถึง การทำตัวให้เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น (สงเคราะห์ประชาชน) ตรงกับคำพังเพยที่ว่า “อยู่บ้านท่านอย่านิ่งดูตาย หมั่นปั่นวัวปั่นควายให้ลูกท่านเล่น” นักบริหารทำ อรรถจริยาได้หลายวิธี เช่น บริการช่วยเหลือยามเขาป่วยไข้ หรือเป็นประธานในงานพิธีของผู้ได้บังคับบัญชา

(๔) สมานัตตตา หมายถึง การวางตัวสม่ำเสมอ (วางตนพอดี) การเอาตัวเข้าไปสมาน การวางตัวเป็นกลาง ร่วมทุกข์ร่วมสุขร่วมกัน การวางตัวเหมาะสมกับฐานะที่เป็นอยู่เสมอดั้นเสมอ ปลาย ประพฤติแต่ในสิ่งที่เป็นประโยชน์ ไม่กระทำในสิ่งที่ชั่วหรือทำลายผู้อื่น^{๔๓}

แนวคิดเกี่ยวกับผู้บริหารกับการนำหลักธรรม สังคหวัตถุ ๔ มาใช้ในชีวิตประจำวันไว้ว่า เป็น เครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจและน้ำใจ ให้บุคคลประสานความสามัคคี ทำให้คนรัก คนชอบ มีดังนี้^{๔๔}

๑) ทาน คือ การให้ ผู้บริหารต้องเป็นคนเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ เสียสละ เป็นผู้ให้โดยการ ให้สิ่งของและแนะนำความรู้

๒) ปิยวาจา คือ การมีวาจาเป็นที่รัก ผู้บริหารที่ดีจะต้องพูดจาปราศรัยด้วยถ้อยคำ สุภาพ อ่อนหวาน ไพเราะ ชี้แจงในสิ่งที่เป็นประโยชน์ทำให้เกิดความพอใจ ความรักใคร่ ความสามัคคี

๓) อรรถจริยา นำประโยชน์แก่เขา ผู้บริหารที่ดีควรประพฤติสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อกัน และกัน ช่วยเหลือแก้ไข ปัญหาซึ่งกันและกัน

๔) สมานัตตตา ความมีตัวตน ผู้บริหารที่ดีควรวางตัวให้เหมาะสม เสมอดั้นเสมอปลาย เหมาะแก่ฐานะหน้าที่ แก้ไขปัญหาประโยชน์เพื่อส่วนรวม

สรุปได้ว่าสังคหวัตถุ ๔ ประกอบด้วย ธรรม ๔ ประการ ได้แก่ ทาน คือการแบ่งปัน ปิยวาจา คือการพูดจาอ่อนหวาน อรรถจริยา คือการบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม และสมานัตตตา คือ การวางตัวเป็นกลาง

จากแนวคิดเกี่ยวกับหลักสังคหวัตถุธรรมที่นักวิชาการต่างๆ ได้แสดงทัศนะเอาไว้ ผู้วิจัยได้ สังเคราะห์ ประมวลแนวคิดหลัก เพื่อประกอบการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับหลักสังคหวัตถุธรรม โดยมี แนวคิดหลักที่เกี่ยวข้องสามารถสรุปได้ตามตารางที่ ๒.๖

ตารางที่ ๒.๖ แนวคิดหลักที่นักวิชาการหรือนักวิจัยทำการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับหลักสังคหวัตถุ ธรรม

นักวิชาการหรือนักวิจัย	แนวคิดหลัก
พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), (๒๕๕๖, หน้า ๗๑).	สังคหวัตถุ เป็นธรรมอันเป็นเครื่องช่วยเหลือกัน ๑) ทาน การให้เป็นการให้เพื่อการอนุเคราะห์ด้วยความ

^{๔๒} พระมหาเสน่ห์ไชยสุภา, “การศึกษาและการพัฒนาการทำงานร่วมกันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ โดยยึดหลักสังคหวัตถุ ๔”, *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๒), หน้า ๓๓.

^{๔๓} พระใบฎีกาศราวุฒิ มหาลาภ (หงษ์คำ), “การบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), หน้า ๒๓.

^{๔๔} อัจฉรา ลิ้มวงศ์ทอง, *ภาวะผู้นำ*, (กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ, ๒๕๕๑), หน้า ๙๓.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), (๒๕๕๐, หน้า ๙).	เมตตาปรานี ๒) ปิยวาจา พูดถ้อยคำที่น่าฟังเป็นการเจรจาอ่อนหวาน เจรจาด้วยวาจาที่ดี ๓) อัตถจริยา การประพฤติประโยชน์ทำประโยชน์แก่เขา ๔) สมานัตตตา เอาตัวเข้าสมาน
พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), (๒๕๔๙, หน้า ๗๐-๗๕).	สังคหัตถุ ๔ อำนวยประโยชน์ที่มองเห็นได้เป็นรูปธรรมคือ ๑) ช่วยให้บุคคลดำรงตนอยู่ได้ในสังคมด้วยความสุข ๒) เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจสมานไมตรีระหว่างกัน ๓) เป็นเครื่องส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลให้มีความ เคารพนับถือกัน ตามสมควรแก่ฐานะ ๔) เป็นเครื่องประสานองค์ประกอบต่างๆ ของสังคมให้คงรูป อยู่และดำเนินไปได้ด้วยดี ๕) ช่วยส่งเสริมศีลธรรมและป้องกันความประพฤติที่เสื่อม เสียในสังคม
พระมหาเสน่ห์ ไชยสุภา, (๒๕๕๒, หน้า ๓๓). พระใบฎีกาสรวิฑูรี มหาลาโภ (หงษ์คำ), (๒๕๕๖, หน้า ๒๓).	องค์ประกอบของสังคหัตถุ มี ๔ ประการ ได้แก่ ๑) ทาน หมายถึง การให้ ๒) ปิยวาจา หมายถึง การเจรจาคำที่น่ารัก ๓) อัตถจริยา หมายถึง การทำตัวให้เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น ๔) สมานัตตตา หมายถึง การวางตัวสม่ำเสมอ
อัจฉรา ลิ้มวงษ์ทอง, (๒๕๕๑, หน้า ๙๓).	แนวคิดเกี่ยวกับผู้บริหารกับการนำหลักธรรมสังคหัตถุ ๔ มาใช้ในชีวิตประจำวัน ต้องเป็นผู้บริหารที่มีความเอื้อเฟื้อ พูดจาปราศรัยด้วยถ้อยคำสุภาพ อ่อนหวาน ไพเราะ ประพฤติสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อกัน ควรวางตัวให้เหมาะสม

๒.๖ ข้อมูลพื้นที่ภาคสนาม

ประวัติการก่อตั้ง ตำบลศรีเตี้ยเป็นตำบลหนึ่งในอำเภอปากบ่อง (อำเภอป่าซาง ในปัจจุบัน) หลังจากราชาการได้ยกฐานะตำบลบ้านโง้งเข้าเป็นกิ่งอำเภอ เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๖๐ ตำบลศรีเตี้ยได้โอนมาขึ้นกับกิ่งอำเภอบ้านโง้ง ส่วนชื่อตำบลนั้นชาวบ้านได้ยึดเอาไม้สลิเตี้ยอยู่กลางหมู่บ้าน ชาวบ้านจึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า “บ้านศรีเตี้ย” ต่อมาได้มีกลุ่มชนหลายกลุ่มได้อพยพเข้ามาอยู่มาากขึ้น และมีหลายหมู่บ้าน จึงได้รับการยกฐานะเป็นตำบลและอาศัยชื่อ “ศรีเตี้ย” เป็นชื่อของตำบล เพื่อเป็นสิริมงคลเป็นต้นมา

สภาพโดยทั่วไป ตำบลศรีเตี้ยตั้งอยู่ในพื้นที่อำเภอบ้านโง้ง จังหวัดลำพูน มีการปกครองแบ่งเป็น ๕ หมู่บ้าน ต่อมาได้มีการยกฐานะสภาตำบลเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อวันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๓๙ ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ โดยประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๓๙ และต่อมาได้ มีการยกฐานะเป็นเทศบาลตำบลศรีเตี้ย เมื่อวันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๕๑ ตามพระราชบัญญัติ สภา

ตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.๒๕๓๗ และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๕) พ.ศ.๒๕๔๖ และ มาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.๒๔๙๖ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย จึงจัดตั้ง องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นเทศบาลตำบลศรีเตี้ย ปัจจุบันมีหมู่บ้านรับผิดชอบจำนวน ๙ หมู่บ้าน มีการแบ่งการปกครองออกเป็น ๒ เขต คือ เขตที่ ๑ คือ หมู่ที่ ๒,๓,๖,๗ และ หมู่ที่ ๘ และเขตที่ ๒ คือ หมู่ที่ ๑,๔,๕, และ หมู่ที่ ๙ สมาชิกสภาเทศบาลเขตละ ๖ คน รวมทั้ง ๒ เขต มีสมาชิกสภา เทศบาลจำนวน ๑๒ คน โดยมีคณะผู้ท้องถิ่น จำนวน ๕ คน คือ นายกเทศมนตรีตำบลศรีเตี้ย จำนวน ๑ คน รองนายกเทศมนตรี จำนวน ๒ คน ,เลขานุการนายก จำนวน ๑ คน และที่ ปริชานายกเทศมนตรี จำนวน ๑ คน นายกเทศมนตรีซึ่งมาจากการเลือกตั้งเมื่อ วันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๕๑

อาณาเขต

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ตำบลหนองล่อง	กิ่งอำเภอเวียงหนองล่อง	จังหวัดลำพูน
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ตำบลหนองปลาสะวาย	อำเภอบ้านโฮ่ง	จังหวัดลำพูน
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ตำบลเหล่ายาว	อำเภอบ้านโฮ่ง	จังหวัดลำพูน
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ตำบลหนองปลาสะวาย	อำเภอบ้านโฮ่ง	จังหวัดลำพูน

เนื้อที่ พื้นี่ประมาณ ๒๙.๕๐ ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ ๒๒,๓๕๐ ไร่^{๔๕}

นโยบายการบริหารงาน

ด้านการบริหาร

- จะสร้างความสมานฉันท์ ความสามัคคี ความปรองดอง และส่งเสริมการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
- จะส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินนโยบายของรัฐบาล และนโยบายจังหวัด เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน
- จะบริหารจัดการองค์กร เทศบาลตำบลศรีเตี้ยด้วยความโปร่งใส โดยใช้หลักธรรมาภิบาล เพื่อให้จะให้ประชาชนที่ได้มาติดต่องานได้รับความพึงพอใจ สะดวก รวดเร็ว ถูกต้อง
- จะประสานองค์กรและท้องถิ่นอื่น โดยบูรณาการร่วมกันให้เป็นองค์กรธรรมาภิบาล
- จะพัฒนาบุคลากรของเทศบาลตำบลศรีเตี้ยให้เป็นบริการสังคม มีความรู้ความก้าวหน้า ในวิทยาการสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- จะปรับปรุงกระบวนการเสริมระบบเพื่อเสริมสร้างความพร้อมขององค์กรเทศบาลตำบลศรีเตี้ย ให้เป็นหน่วยงานบริการสังคมที่ดีและมีมาตรฐานทางการบริการ

^{๔๕} เทศบาลตำบลศรีเตี้ย, ประวัติการก่อตั้งเทศบาลตำบลศรีเตี้ย อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน [ออนไลน์], แหล่งที่มา : www.sritia.go.th [๒๐ พฤษภาคม ๒๕๖๐].

- จะส่งเสริมสนับสนุนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและการทำประชาพิจารณ์
- จะสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นที่เสริมสร้างระบบคุณธรรม จริยธรรมทางการเมือง และให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอแนะนโยบายการบริหารจัดการที่ดี
- จะสนับสนุนการจัดตั้งศูนย์ประสานงานองค์กรชุมชน ส่งเสริมกลุ่มองค์กรที่ขับเคลื่อนการแก้ปัญหาให้กับชุมชน เน้นให้ชุมชน สังคม มีการเฝ้าระวัง การตรวจสอบและติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานทางด้านการบริหารจัดการของเทศบาลตำบลศรีเตี้ยทุกระดับ

ด้านเศรษฐกิจ

นโยบายด้านเศรษฐกิจ ยึดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากซึ่งเป็นเสมือนรากแก้วของประเทศ เนื่องจากประชาชนในท้องถิ่นส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านการเกษตรกรรม เพื่อสร้างอาชีพสร้างรายได้นำไปสู่ความยั่งยืนและความพอดี โดยมีนโยบายที่เป็นธรรม ดังนี้

- จะจัดตั้งตลาดกลางเพื่อรับซื้อสินค้าเกษตรให้ได้ราคาที่เป็นธรรม
- จะพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรให้มีน้ำใช้ได้ตลอดปี
- จะสนับสนุนให้มีการปรับสภาพดินที่ใช้ในการเกษตรที่เสื่อมคุณภาพให้กลับสู่สภาพปกติ
- จะจัดตั้งกองทุนหมุนเวียนเพื่อส่งเสริมสนับสนุนงบประมาณและพัฒนากลุ่มอาชีพต่าง ๆ ให้ครบทุกหมู่บ้าน
- จะส่งเสริมสนับสนุนการประกอบอาชีพตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และยกระดับฝีมือแรงงานในท้องถิ่นเพื่อรองรับปัญหาการว่างงาน
- จะจัดหาและจัดตั้งสถานที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน (OTOP) วางระบบการตลาดบนอินเทอร์เน็ต และการจัดแสดงสินค้าหรือผลิตภัณฑ์จากชุมชน
- จะสนับสนุนการบริหารจัดการกลุ่มผู้ผลิตน้ำดื่มชุมชนให้มีคุณภาพ ปลอดภัยต่อผู้บริโภค
- จะส่งเสริมการจัดทำปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพเพื่อเพิ่มผลผลิต โดยจัดให้มีการฝึกอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกร เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติอย่างถูกต้อง
- จะสนับสนุนปลูกผักปลอดสารพิษ และอาหารปลอดภัยแบบเศรษฐกิจพอเพียง
- จะสนับสนุนผลิตภัณฑ์ชุมชนให้มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค ตามศักยภาพทางการตลาด เพื่อเสริมสร้างเทคโนโลยีและการจัดการที่ดี
- จะส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ภาคการเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตร
- จะส่งเสริมสนับสนุนให้สินค้าภาคการเกษตรมีต้นทุนที่ต่ำให้ได้ผลผลิตสูง

ด้านสังคม

ผู้บริหารมุ่งมั่นที่จะสร้างสังคมเข้มแข็งให้เป็นสังคมที่อยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันอย่างสมานฉันท์บนพื้นฐานของคุณธรรมให้ความสำคัญกับสถาบันครอบครัวให้ความอบอุ่น เอื้ออาทรทางสังคมในท้องถิ่น

- จะสนับสนุน ดูแล ผู้พิการ ผู้ป่วยเอดส์ หรือผู้ด้อยโอกาส ให้ทั่วถึงและให้ได้รับเบี้ยยังชีพ

- จะสนับสนุนส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้รับเบี้ยสงเคราะห์เพื่อการยังชีพ โดยจะปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพ
- จะสนับสนุนส่งเสริมกิจกรรมผู้สูงอายุ ชมรมก้านัน ผู้ใหญ่บ้าน กลุ่มแม่บ้าน กลุ่ม อสม. อปพร. ชรบ. สคบ. และกลุ่มอื่น ๆ
- จะสนับสนุนส่งเสริมให้มีลานกีฬาต้านยาเสพติดครบทุกหมู่บ้าน
- จะสนับสนุนส่งเสริมให้มีเวรยาม การตรวจตราควบคุมดูแลความสงบสุข เพื่อสอดส่องดูแลยามค้ำคั่นทุกหมู่บ้าน เพื่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
- จัดระบบป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย อุบัติภัย และภัยธรรมชาติ พร้อมทั้งพัฒนาหน่วยกู้ชีพ กู้ภัย เพื่อบริการประชาชน
- จะสนับสนุนส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น และนวัตกรรมใหม่ ๆ
- จะดำเนินการแก้ไขปัญหายขยะให้เทศบาลตำบลศรีเตี้ยเป็นเมืองสะอาด และใช้งบประมาณในการจัดเก็บอย่างประหยัด
- จะสนับสนุนการรวมพลังบ้าน วัด โรงเรียน สร้างสังคมให้คนในชุมชนมีความรัก ความเอื้ออาทร ผูกพันโดยใช้วัดเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาจิตใจของชุมชน สร้างชุมชนให้เข้มแข็ง สถาบันครอบครัวอบอุ่นห่างไกลจากยาเสพติด
- ส่งเสริมพัฒนาภูมิทัศน์ และผังเมืองรวมเทศบาลตำบลศรีเตี้ย
- ส่งเสริมและสนับสนุนป้องกัน และปราบปรามยาเสพติด

ด้านการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

- ส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนากระบวนการทางศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบ เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ทักษะและทางวิชาการของบุคลากร รวมทั้งกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษาอย่างเต็มที่
- ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอน สนับสนุนการจัดหลักสูตร การเรียนการสอนให้สอดคล้องกับท้องถิ่น โครงการอาหารกลางวัน อาหารนมทุนการศึกษาแก่เด็กนักเรียนทั้งฝ่ายบรรพชิตและฆราวาส ตลอดจนกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษา และร่วมกับองค์กรท้องถิ่นใกล้เคียง
- จะสนับสนุนส่งเสริมกิจกรรม ทางศาสนา วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่นให้ยั่งยืน
- จะพัฒนาปรับปรุงและจัดตั้งศูนย์เด็กก่อนวัยเรียนของเทศบาลตำบลศรีเตี้ย
- จะส่งเสริมสนับสนุนภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการดนตรีพื้นฐาน
- จะส่งเสริมสนับสนุนการกีฬาและนันทนาการ

ด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม

- จะสนับสนุนกลุ่มต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมสุขภาพ เช่น กลุ่มแอโรบิก กลุ่มจักรยาน กลุ่มกีฬาทุกประเภท เพื่อให้กลุ่มมีความเข้มแข็งและต่อเนื่อง
- จัดบุคลากรทางด้านส่งเสริมสุขภาพให้กับกลุ่มต่างๆ เพื่อเพิ่มทักษะและประสบการณ์
- สนับสนุนหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ เพื่อดูแลและรักษาประชาชนที่มีปัญหาในด้านสุขภาพทุกชุมชน

- จัดสร้างสวนสาธารณะเพิ่มพื้นที่สีเขียว ลานกีฬาทุกชุมชน เพื่อเป็นสถานที่ท่องเที่ยวพักผ่อน หย่อนใจ ออกกำลังกายให้คนในชุมชนมีความสุขกายสุขใจ

- ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีวัสดุอุปกรณ์ และทั้งยาเคมี เพื่อป้องกันและแก้ไขโรคระบาด

ด้านโครงสร้างพื้นฐาน

- จะก่อสร้าง ปรับปรุงถนน น้ำประปา ระบบจัดหาน้ำด้วยพลังงานแสงอาทิตย์ ไฟฟ้าหมู่บ้าน ที่สาธารณะ ไฟฟ้าเพื่อการเกษตร อย่างทั่วถึง

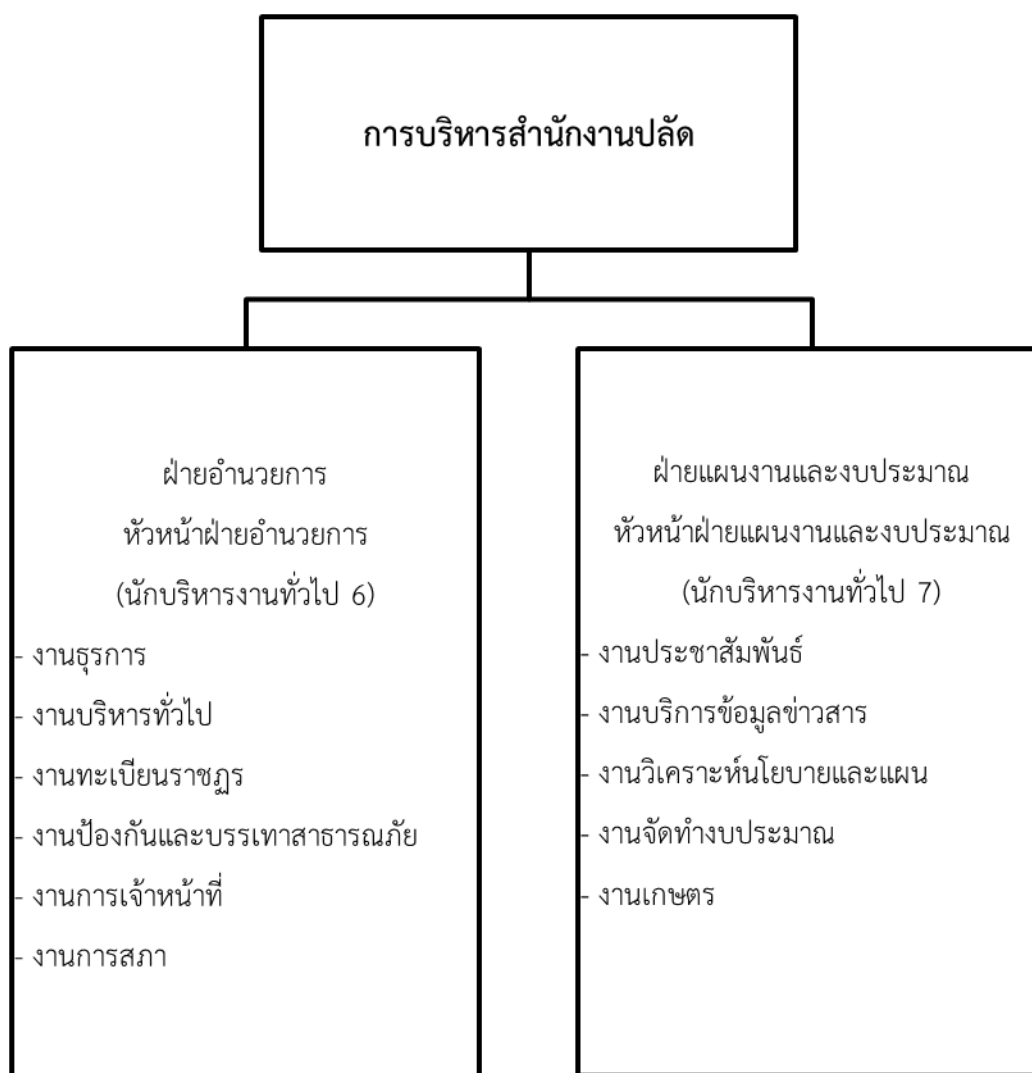
- จะแก้ไขป้องกันปัญหาน้ำท่วม โดยการขุดลอกลำน้ำลี้ คลองส่งน้ำ คลองระบายน้ำ และและปรับปรุงแนวชายฝั่งตลอดแนวลำน้ำลี้ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลศรีเตี้ย

- จะพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร โดยการขุดเจาะบ่อบาดาลแล้วสูบลงลำน้ำเหมืองเพื่อใช้ในฤดูแล้ง

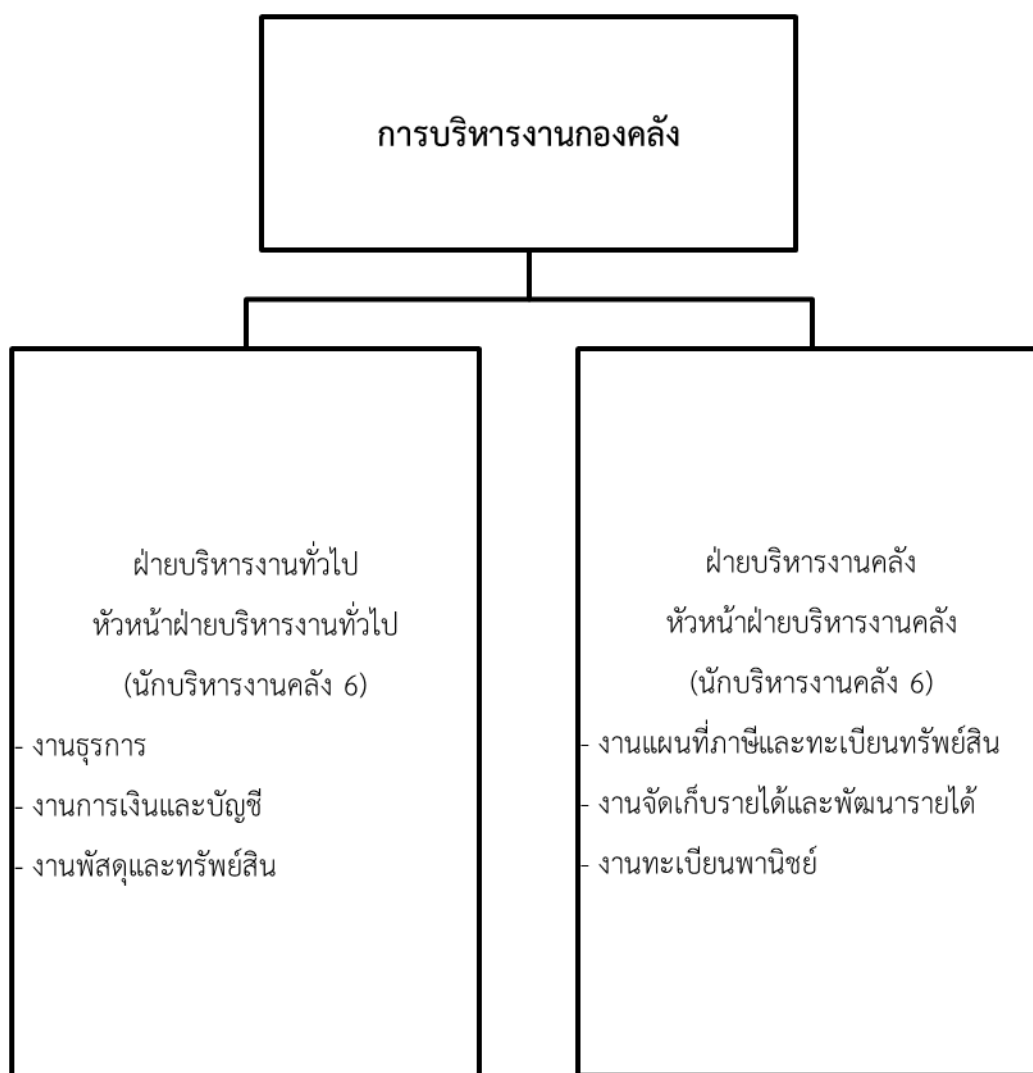
- จะพัฒนาปรับปรุง และจัดให้มี฼าปนสถานให้ครบทุกหมู่บ้าน- จะพัฒนาเส้นทางคมนาคมให้สะดวกทุกพื้นที่^{๔๖}

^{๔๖} เทศบาลตำบลศรีเตี้ย, นโยบายการบริหารงานเทศบาลตำศรีเตี้ย อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน แหล่งที่มา : www.sritia.go.th, [ออนไลน์] , [วันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๖๐].

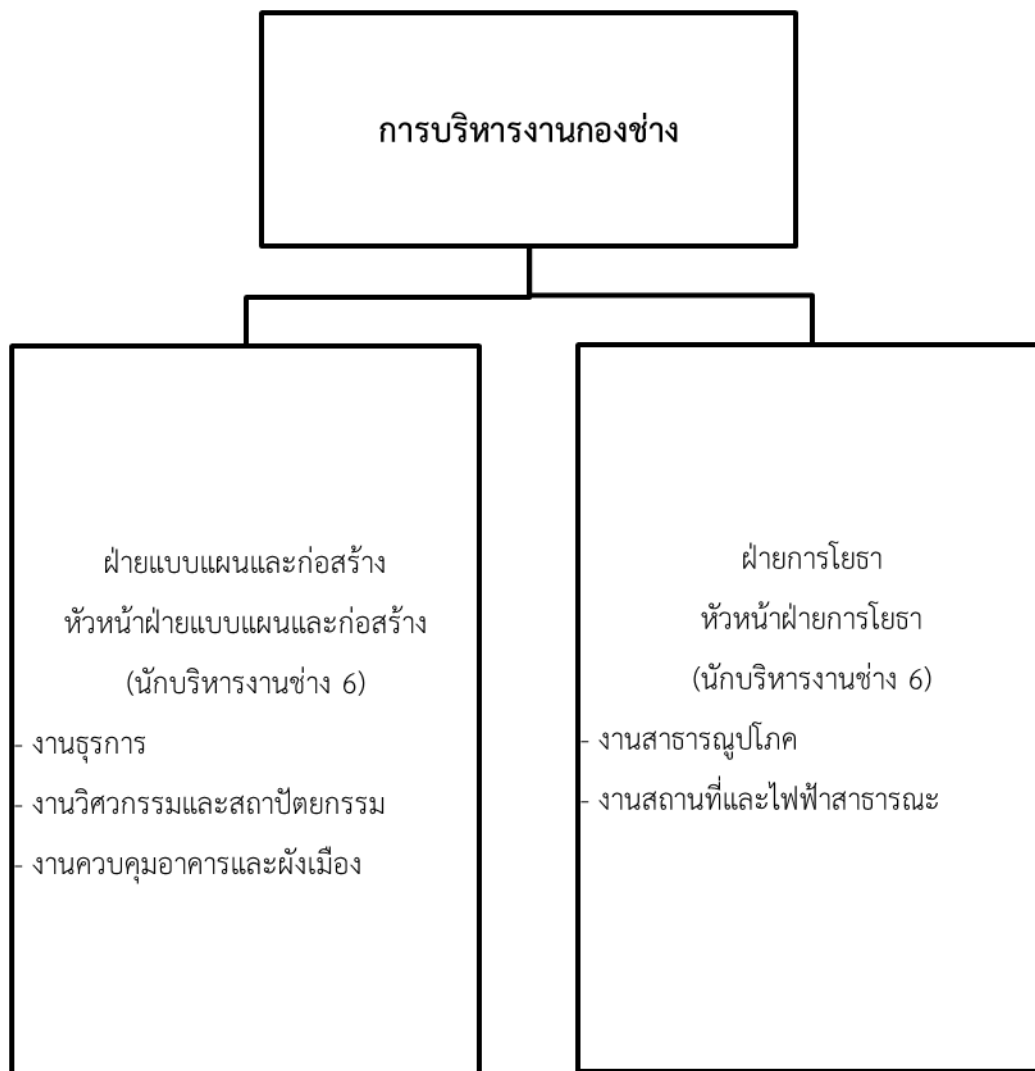
โครงสร้างและการบริหารงานแผนผังการบริหารราชการเทศบาลตำบลศรีเตี้ย

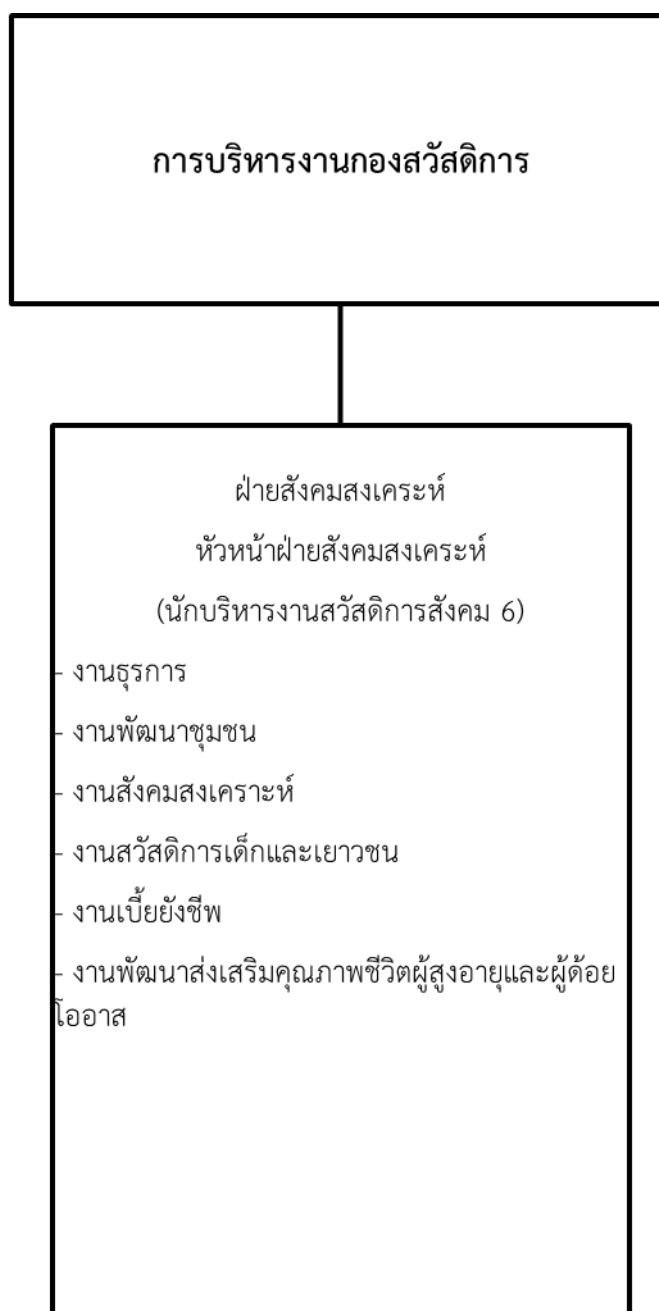
แผนภาพที่ ๒.๑ การบริหารงานสำนักปลัด

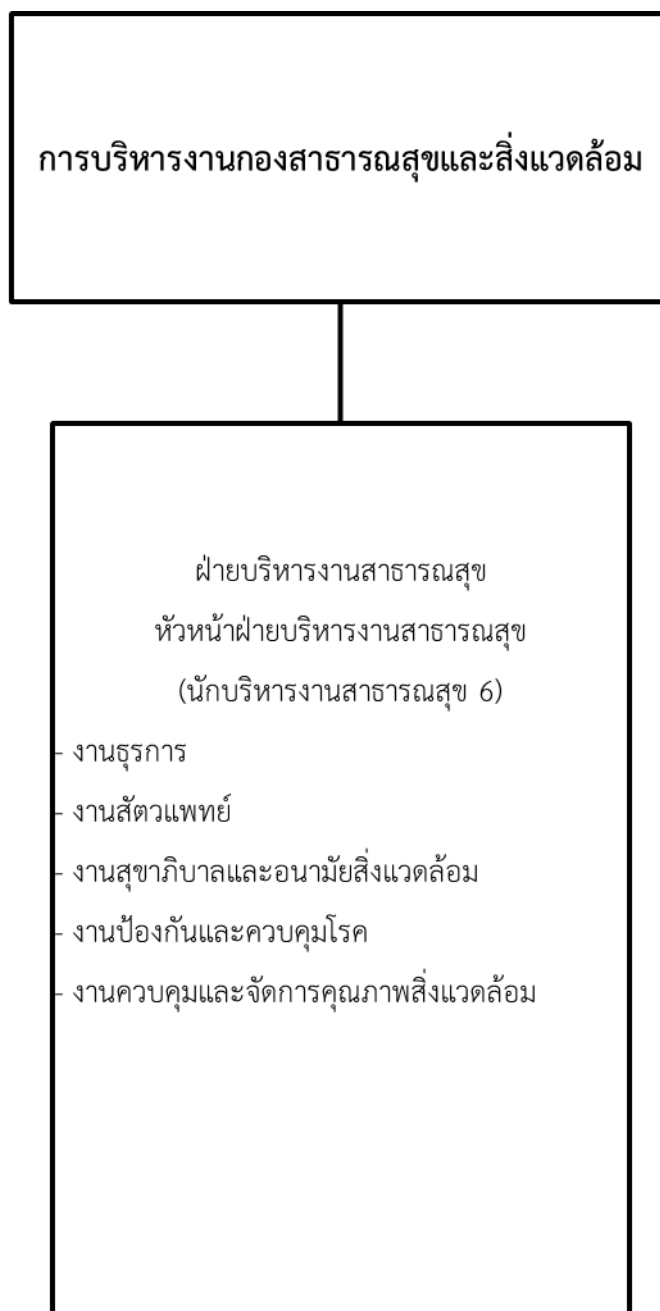
แผนภาพที่ ๒.๒ การบริหารงานกองคลัง

แผนภาพที่ ๒.๓ การบริหารงานกองช่าง

แผนภาพที่ ๒.๔ การบริหารงานกองสวัสดิการสังคม

แผนภาพที่ ๒.๕ การบริหารงานกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม

แผนภาพโครงสร้างการบริหารงานของเทศบาลตำบลศรีเตี้ย อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน^{๔๗}

ตารางที่ ๒.๗ สรุปข้อมูลพื้นที่ภาคสนาม

นักวิชาการหรือนักวิจัย	หลักแนวคิด
เทศบาลตำบลศรีเตี้ย	มีการปกครองแบ่งเป็น ๕ หมู่บ้าน มีการยกฐานะสภาตำบลเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อวันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๓๙ ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.๒๕๓๗ โดยประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๓๙ และต่อมาได้ มีการยกฐานะเป็นเทศบาลตำบลศรีเตี้ย เมื่อวันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๕๑ ตามพระราชบัญญัติ สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๑๕๕๖ และมาตรา ๗

๒.๗ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารตามหลักสังคหวัตถุธรรมของเทศบาลตำบลศรีเตี้ย อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน ตามหลักสังคหวัตถุธรรมมีงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๑) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพ

พรพนา สาแก้ว ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจต่อประสิทธิภาพการให้บริการประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลศรีสุข อำเภอสว่างวีรจักร จังหวัดสุรินทร์” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจต่อประสิทธิภาพการให้บริการประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลศรีสุข และเพื่อเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจต่อประสิทธิภาพการบริการประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลศรีสุข ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ โดยการวิจัยเชิงปริมาณ และใช้กลุ่มตัวอย่างคือประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลศรีสุข จำนวน ๓๘๔ คน ปรากฏผล โดยสรุปดังนี้ ผู้ใช้บริการมีความพึงพอใจต่อประสิทธิภาพการให้บริการประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลศรีสุข ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้ใช้บริการมีความพึงพอใจในทุกด้านอยู่ในระดับปานกลางเท่ากัน โดยประเด็นด้านสถานที่และสภาพแวดล้อมเป็นประเด็นที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุดเป็นอันดับแรก รองลงมา คือ ด้านข้อมูลข่าวสาร ด้านระบบการให้บริการ ด้านการบริการของเจ้าหน้าที่ และด้านการดำเนินการตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบตามลำดับ จากการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคล พบว่าผู้ให้บริการที่มีอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน แตกต่างกัน มีความพึงพอใจ ต่อประสิทธิภาพการให้บริการ

^{๔๗} เรื่องเดียวกัน.

ประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลศรีสุข แตกต่างกัน ส่วนผู้ใช้บริการที่มีเพศแตกต่างกันมีความพึงพอใจต่อประสิทธิผลการให้บริการประชาชน ขององค์การบริหารส่วนตำบลศรีสุข ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้^{๔๘}

พระมหาเตชินท์ สิทธาภิภู (ผกา) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลการให้บริการของเทศบาลตำบลยางชุมน้อย อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ” การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (๑) ศึกษาประสิทธิผลการให้บริการของเทศบาลตำบลยางชุมน้อย อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ (๒) เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อประสิทธิผลการให้บริการของเทศบาลตำบลยางชุมน้อย อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ โดยจำแนกตามสถานภาพทั่วไป และ (๓) ศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการให้บริการของเทศบาลตำบลยางชุมน้อย อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ โดยทำการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างคือ ประชาชนที่มารับบริการเทศบาลตำบลยางชุมน้อย อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน ๓๗๐ คน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย () ค่าร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เพื่อบรรยายสถานภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง การทดสอบค่าที (t-test) ใช้ทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยสองกลุ่ม การทดสอบค่าเอฟ (F-test) โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ใช้ทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไปและกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ วิเคราะห์ข้อมูลคำถามปลายเปิดโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบทผลการวิจัยพบว่า ระดับประสิทธิผลการให้บริการแก่ประชาชนของเทศบาลตำบลยางชุมน้อย อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.53$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยตามลำดับ คือ ด้านอาคารสถานที่ ($\bar{x} = 3.58$) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ($\bar{x} = 3.51$) ส่วนด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ ($\bar{x} = 3.49$) อยู่ในระดับปานกลาง การเปรียบเทียบระดับประสิทธิผลการให้บริการแก่ประชาชนของเทศบาลตำบลยางชุมน้อย อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ พบว่าประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีทัศนคติในประสิทธิผลการให้บริการแก่ประชาชนของเทศบาลตำบลยางชุมน้อย อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ แตกต่างกัน ในขณะที่เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน มีทัศนคติไม่แตกต่างกัน ปัญหาอุปสรรคต่อการให้บริการของเทศบาลตำบลยางชุมน้อย อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ คือ เจ้าหน้าที่ขาดมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความรักในงานให้บริการน้อย เอกสารอธิบายขั้นตอนการให้บริการในด้านต่าง ๆ ยังไม่เพียงพอ ด้านอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อมโดยรวมไม่เหมาะสม ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกเจ้าหน้าที่แนะนำขั้นตอนการให้บริการและประชาสัมพันธ์ ข้อเสนอแนะต่อการให้บริการของเทศบาลตำบลยางชุมน้อย อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการควรมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และสร้างความรักในงานให้บริการ ด้านอาคารสถานที่ควรปรับปรุงสภาพแวดล้อมโดยรวมให้

^{๔๘} พรพนา สาแก้ว, “ความพึงพอใจต่อประสิทธิผลการให้บริการประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลศรีสุขอำเภอสรินนคร จังหวัดสุรินทร์”, วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๕.

เหมาะสม และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ควรจัดเจ้าหน้าที่เพิ่มเติมในขั้นตอนการให้บริการ และประชาสัมพันธ์ให้เพียงพอ^{๔๙}

ณัฐพล พาณิชนวิบูลย์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของเทศบาลตำบลหมอนนางอำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี” การศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษาความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของเทศบาลหมอนนาง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี ทั้งนี้เพื่อให้ทราบถึงระดับความพึงพอใจของประชาชนโดยคาดหวังว่าจะเอาผลการศึกษาไปกำหนดแนวทางการปรับปรุงและเสริมสร้างความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของเทศบาลตำบลหมอนนางต่อไป กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าได้แก่ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหมอนนาง จำนวน ๓๘๙ คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม และการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาในรูปของร้อยละผลการสำรวจความพึงพอใจของประชาชนต่อกิจกรรมการบริการในเขตเทศบาลตำบลหมอนนางอำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี พบว่า ประชาชนมีความพึงพอใจโดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าด้านประสิทธิภาพมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านความเสมอภาค ด้านความสะอาดสบาย ด้านความทั่วถึงกับด้านความรวดเร็ว และด้านความเป็นธรรมตามลำดับ ข้อเสนอแนะเนื่องจากความพึงพอใจของประชาชนต่อกิจกรรมการบริการในเขตเทศบาลตำบลหมอนนาง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี อยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นการจะทำให้ระดับความพึงพอใจมากขึ้น จึงควรมีการวางแผนพัฒนาอย่างเป็นระบบโดยให้แต่ละฝ่ายที่เกี่ยวข้องรวมทั้งผู้นำชุมชนร่วมกันวางแผน จัดให้มีการรวบรวมข้อมูลปัญหาความต้องการของประชาชน มีการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปความจำเป็นก่อน – หลัง มีการจัดระบบประมาณ กำหนดระยะเวลาในการดำเนินการและการติดตามประเมินผลงานไว้อย่างชัดเจนแล้ว ก็ดำเนินการตามแผนหรือโครงการของแต่ละด้านอย่างเป็นรูปธรรม^{๕๐}

สุวรรณ ททรัพย์โกศา ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของเทศบาลตำบลสนามไชย อำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรี” ผลการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของเทศบาลตำบลสนามไชย อำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรี ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า ประชาชนได้รับการบริการของเทศบาลตำบลสนามไชย อำเภอนายายอามจังหวัดจันทบุรี อันดับแรกด้านความเห็นอกเห็นใจผู้รับบริการ รองลงมาคือด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ ด้านความน่าเชื่อถือในการบริการ ด้านการให้ความมั่นใจแก่ผู้มารับบริการ และอันดับสุดท้ายคือ ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ ผลการทดสอบสมมุติฐาน จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ และอาชีพต่างกัน ความคิดเห็นต่อการให้บริการเทศบาลตำบลสนามไชย อำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรี ไม่แตกต่างกันส่วนประชาชนที่มี การศึกษา และรายได้ ต่างกันความคิดเห็น

^{๔๙} พระมหาเดชนันท์ สิทธาภิภู (ผากา), “ประสิทธิผลการให้บริการของเทศบาลตำบลลงเย็นอำเภอมือง จังหวัดมุกดาหาร”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต*, (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๕.

^{๕๐} ณัฐพล พาณิชนวิบูลย์, “ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของเทศบาลตำบลหมอนนาง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี” , *วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต*, (มหาวิทยาลัยบูรพา), ๒๕๕๕.

ต่อการให้บริการเทศบาลตำบลสนามไชย อำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕^{๕๑}

กัลยพัทธ การดี ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “คุณภาพการให้บริการสนามกีฬาองค์การบริหารส่วนจังหวัดระนอง” ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการของสนามกีฬาองค์การบริหารส่วนจังหวัดระนอง โดยภาพรวมพบว่า มีคุณภาพการให้บริการอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการให้บริการอย่างเสมอภาค รองลงมา คือ ด้านการให้บริการที่ตรงต่อเวลา ด้านการให้บริการอย่างต่อเนื่อง ด้านการให้บริการอย่างเพียงพอ และด้านการให้บริการอย่างก้าวหน้า ตามลำดับ ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ใช้บริการต่อคุณภาพการให้บริการของสนามกีฬาองค์การบริหารส่วนจังหวัดระนอง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีเพศ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการของสนามกีฬาองค์การบริหารส่วนจังหวัดระนอง ไม่แตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มีอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อ คุณภาพการให้บริการของสนามกีฬาองค์การบริหารส่วนจังหวัดระนอง แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕^{๕๒}

สุชาดา สุขโพธิเงิน ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของประชาชนผู้สูงอายุต่อคุณภาพการให้บริการด้านสวัสดิการผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลเกวียนหัก อำเภอลำลูกเกด จังหวัดจันทบุรี” ผลการศึกษาพบว่าระดับความคิดเห็นของประชาชนผู้สูงอายุต่อคุณภาพการให้บริการด้านสวัสดิการผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลเกวียนหัก อำเภอลำลูกเกด จังหวัดจันทบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมากที่สุด พิจารณารายด้านพบว่า ด้านการเอาใจใส่ผู้รับบริการอยู่ในระดับดีมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการด้านความเชื่อมั่นไว้วางใจได้ ด้านลักษณะทางกายภาพที่สัมผัสได้ของปัจจัยการบริการ ตามลำดับ และด้านความเชื่อถือได้ของคุณลักษณะหรือมาตรฐานการบริการ มีความคิดเห็นเป็นอันดับสุดท้าย ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนผู้สูงอายุต่อคุณภาพการให้บริการด้านสวัสดิการผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลเกวียนหักอำเภอลำลูกเกด จังหวัดจันทบุรี พบว่า เพศ อายุ และอาชีพ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการด้านสวัสดิการผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลเกวียนหัก อำเภอลำลูกเกด จังหวัดจันทบุรีไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย และเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนผู้สูงอายุต่อคุณภาพการให้บริการด้านสวัสดิการผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลเกวียนหัก อำเภอลำลูกเกด จังหวัดจันทบุรี จำแนกตาม ระดับการศึกษา พบว่า

^{๕๑} สุวรรณา ทรัพย์โสภา, “ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของเทศบาลตำบลสนามไชยอำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรี”, **วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**, (วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ : มหาวิทยาลัยบูรพา), ๒๕๕๗.

^{๕๒} กัลยพัทธ การดี, “คุณภาพการให้บริการสนามกีฬาองค์การบริหารส่วนจังหวัดระนอง”, **วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**, (วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ : มหาวิทยาลัยบูรพา), ๒๕๕๖.

ระดับการศึกษาต่างก็มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการด้านสวัสดิการผู้สูงอายุ แตกต่างกันไป
ที่ระดับนัยสำคัญ .๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย^{๕๓}

คำวน เลาไพบูลย์กิจเจริญ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลในการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษาการให้บริการสาธารณะของเทศบาลตำบลหมอนนาง อำเภอนนทบุรี จังหวัดชลบุรี” ผลการสำรวจประสิทธิผลในการให้บริการสาธารณะของเทศบาลตำบลหมอนนางอำเภอนนทบุรี จังหวัดชลบุรี ภาพรวมประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า บริการสาธารณะทางด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการขยายเขตน้ำประปามีความเหมาะสมมากที่สุด บริการสาธารณะทางด้านงานสาธารณะสุขและสิ่งแวดล้อม ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการรักษาความสะอาดถนน ทางเท้าและที่สาธารณะ มีความเหมาะสมมากที่สุด บริการสาธารณะทางด้านการศึกษาและวัฒนธรรม ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก กลุ่มตัวอย่างมีการส่งเสริมและสนับสนุนทางการศึกษา มากที่สุด และบริการสาธารณะทางด้านงานให้บริการประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าค่าธรรมเนียมที่จัดเก็บมีความเหมาะสมมากที่สุด^{๕๔}

พระธีระพงศ์ ธีรปญโญ (จันทนา) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช” ผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิผลในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน มีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยตามลำดับ คือ ด้านการบริหารวัสดุอุปกรณ์ ด้านการบริหารทั่วไป ด้านการบริหารงานบุคคลและด้านการบริหารงบประมาณ เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรต่อประสิทธิผลในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน พบว่า บุคลากรที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช ไม่แตกต่างกัน^{๕๕}

^{๕๓} สุชาติ สุโพธิเงิน, “ความคิดเห็นของประชาชนผู้สูงอายุต่อคุณภาพการให้บริการด้านสวัสดิการผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลเกวียนหัก อำเภอลำลูกเกด จังหวัดน่าน”, *วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต*, (วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ : มหาวิทยาลัยบูรพา), ๒๕๕๖.

^{๕๔} คำวน เลาไพบูลย์กิจเจริญ, “ประสิทธิผลในการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษาการให้บริการสาธารณะของเทศบาลตำบลหมอนนาง อำเภอนนทบุรี จังหวัดชลบุรี”, *วิทยานิพนธ์* (คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ : มหาวิทยาลัยบูรพา), ๒๕๕๕.

^{๕๕} พระธีระพงศ์ ธีรปญโญ (จันทนา), “ประสิทธิผลในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๖.

ชลธิศ เสาแก้ว ศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางพัฒนาการให้บริการด้านโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลในจังหวัดกำแพงเพชร” การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาสภาพ ปัญหา และ ศึกษาแนวทางพัฒนาการให้บริการด้านโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลในจังหวัดกำแพงเพชร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ สมาชิกสภาเทศบาล ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน ของเทศบาลในจังหวัดกำแพงเพชร จำนวน ๓๑๐ คน และผู้เชี่ยวชาญที่ใช้ในการสัมภาษณ์ จำนวน ๑๗ คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหาสภาพการให้บริการด้านโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลในจังหวัดกำแพงเพชร ในภาพรวมทั้ง ๔ ด้าน พบว่ามีค่าเฉลี่ยการให้บริการอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการคมนาคมและการขนส่ง ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยการให้บริการอยู่ในระดับปานกลาง ด้านระบบไฟฟ้าและแสงสว่าง ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยการให้บริการอยู่ในระดับปานกลาง ด้านระบบน้ำประปา ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยการให้บริการอยู่ในระดับปานกลาง ด้านระบบแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยการให้บริการอยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาการให้บริการด้านโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลในจังหวัดกำแพงเพชรในภาพรวมทั้ง ๔ ด้าน พบว่ามีค่าเฉลี่ย ปัญหาการให้บริการอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการคมนาคม และการขนส่ง ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยปัญหาการให้บริการอยู่ในระดับปานกลาง ด้านระบบไฟฟ้า และแสงสว่าง ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยปัญหาการให้บริการอยู่ในระดับปานกลาง ด้านระบบน้ำประปา ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยปัญหาการให้บริการอยู่ในระดับมากด้านระบบแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยปัญหาการให้บริการอยู่ในระดับมาก^{๕๖}

สมใจ อินธิราช ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม” การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) ศึกษาการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม ๒) เปรียบเทียบการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม ผู้วิจัยทำการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๗๘๙ คน การหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการคำนวณจากสูตรของยามานะ ซึ่งเป็นประชากรที่อยู่อาศัยในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ประเภทเลือกตอบ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติสถิติที่ใช้ได้แก่ความถี่ร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบสมมติฐานโดยค่าที่การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว^{๕๗}

^{๕๖} ชลธิศ เสาแก้ว, “แนวทางพัฒนาการให้บริการด้านโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลในจังหวัดกำแพงเพชร”, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร), ๒๕๕๘.

^{๕๗} สมใจ อินธิราช, “การให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม”, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนครพนม), ๒๕๕๘.

เสาวนีย์ พวงยอด ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “คุณภาพการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลพยอมอำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผลการวิจัย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ ๒๐-๓๕ ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี มีรายได้ต่อเดือนน้อยกว่าหรือเท่ากับ ๑๐,๐๐๐ บาท ประกอบอาชีพพนักงานบริษัท/ห้างร้านเอกชน และ ใช้บริการส่วนการคลัง ระดับคุณภาพการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลพยอม อำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลพยอม อำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่าผู้รับบริการที่มีอายุ ระดับการศึกษาและอาชีพแตกต่างกัน มีคุณภาพในการให้บริการแตกต่างกัน ในขณะที่ปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศรายได้ต่อเดือน และส่วนที่ใช้บริการแตกต่างกันมีคุณภาพการให้บริการไม่แตกต่างกัน^{๕๘}

๒) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักสังคหวัตถุธรรม

หลักสังคหวัตถุ ๔ เป็นหลักธรรมอันหนึ่งซึ่งช่วยให้การบริหารงานในองค์การเป็นไปด้วยความราบรื่น ผู้วิจัยจึงได้ค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับหลักสังคหวัตถุ ๔ มาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัย โดยมีรายละเอียดของงานวิจัย ดังนี้

พระสมุสสุก ดิสสุวโส (มโนธรรม) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารบุคลากรทางการศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า

(๑) การบริหารบุคลากรทางการศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตธนบุรี กรุงเทพมหานครโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทั้ง ๔ ด้าน เรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ (๑) ด้านการใช้หลักทาน (๒) ด้านการใช้หลักปิยวาจา (๓) ด้านการใช้หลักอรรถจริยา (๔) ด้านการใช้หลักสมานัตตตา

(๒) ปัญหาและแนวทางการบริหารบุคลากรทางการศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร พบว่า (๑) ปัญหาด้านทาน ผู้บริหารสนับสนุนการจัดกิจกรรมเครื่องมือเครื่องใช้ในการทำงานน้อย (๒) ด้านปิยวาจา ผู้บริหารขาดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนในการวางแผน และขาดการให้คำแนะนำที่ดี (๓) ด้านอรรถจริยา ผู้บริหารมีอคติต่อผู้ใต้บังคับบัญชา และวางตนไม่เหมาะสมในหน้าที่การงาน (๔) ด้านสมานัตตตา ผู้บริหารขาดระเบียบวินัย ขาดความเป็นภาวะผู้นำ และขาดความยุติธรรมในการบริหารบุคลากร ส่วนแนวทางการบริหารงานบุคลากรทางการศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ด้านทาน ควรให้มีการติดตามการทำงานและสนับสนุนกิจกรรม จัดสรรงบประมาณ สวัสดิการให้พอเพียง ด้านปิยวาจา ควรให้ผู้บริหารแสดงนโยบายชัดเจน เปิดโอกาสให้บุคลากรแสดงความสามารถในที่ประชุมและการทำงาน ด้านอรรถจริยา ผู้บริหารควรให้ขวัญกำลังใจ

^{๕๘} เสาวนีย์ พวงยอด, “คุณภาพการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลพยอมอำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”, **วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี), ๒๕๕๗.

ต่อบุคลากร วางตนเป็นแบบอย่างที่ดี สงเคราะห์ผู้ได้บังคับบัญชาด้วยมิตรไมตรีที่ดีและด้านสมานัตตา ผู้บริหารควรมีการประสานงานกับบุคลากรด้านมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และสร้างความเป็นภาวะผู้นำ ต่อผู้ได้บังคับบัญชาอย่างเสมอต้นเสมอปลาย^{๕๙}

พระใบฎีกาศราวุฒิ มหาลาโภ(หงษ์คำ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ” ผลการศึกษาวิจัยพบว่า

(๑) พนักงานส่วนตำบลส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ๙๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๔.๒ มีอายุ ๓๑-๔๐ ปี ๗๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๓.๔ มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ๘๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๖.๘ มีประสบการณ์ในการทำงาน ๖-๑๐ ปี ๖๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๑.๓ มีรายได้ต่อเดือน ๑๐,๐๐๑-๑๕,๐๐๐ บาท ๗๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๘.๖

(๒) พนักงานส่วนตำบลมีการบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๖๔$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า พนักงานส่วนตำบลมีการบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในด้านทาน ด้านปิยวาจา ด้านอรรถจริยาและด้านสมานัตตา อยู่ในระดับมากทุกด้าน ($\bar{X} = ๓.๕๖, ๓.๖๙, ๓.๗๑, ๓.๖๐$ ตามลำดับ)

(๓) ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล พบว่า พนักงานส่วนตำบลที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีการบริหารตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

๔) แนวทางในการพัฒนาการบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ ได้แก่ การปลูกจิตสำนึกในการช่วยเหลือเอื้อเฟื้อเกื้อกูลซึ่งกันและกัน มีความสุภาพอ่อนโยนให้เกียรติซึ่งกันและกันด้วยความเสมอภาคไม่เลือกปฏิบัติ เพื่อสร้างสรรค์สังคมให้เกิดความสงบสุข^{๖๐}

ราชนันท์ ธงชัย ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการในการลงบัญชีทหารกองเกิน ตามแนวสังคหวัตถุ ๔ ของหน่วยงานสัสดี อำเภอเมือง จังหวัดระยอง” ผลการศึกษาความพึงพอใจของประชาชน ต่อการให้บริการในการลงบัญชีทหารกองเกินตามแนว

^{๕๙} พระสมสุก ดิสสวัสดิ์ (มโนธรรม), “การบริหารบุคลากรทางการศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๒.

^{๖๐} พระใบฎีกาศราวุฒิ มหาลาโภ (หงษ์คำ), “การบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๖.

สังคหวัตถุ ๔ ของหน่วยสถิติ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง มีความพึงพอใจต่อการให้บริการ ในด้านทาน เป็นอันดับแรก ($\bar{x} = 3.96$) รองลงมามีความพึงพอใจต่อการให้บริการในด้านปิยวาจา ($\bar{x} = 3.95$) และสุดท้ายมีความพึงพอใจต่อการให้บริการในด้านสมานัตตตา ($\bar{x} = 3.85$) โดยภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก($\bar{x} = 3.88$)ด้านปัญหาและอุปสรรค การลงบัญชีทหารกองเกิน ณ หน่วยสถิติ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนประชาชนที่มีอาชีพทำการเกษตรกรรมและประมง น้ำเค็ม จึงทำให้ประชาชนไม่ได้รับข่าวสารจากทางราชการ และได้รู้ถึงสิทธิและประโยชน์ที่พึงได้รับ จากการตรวจเลือกเป็นทหารกองประจำการ และโทษที่จะได้ตามกฎหมายที่บัญญัติไว้ จากกรณีที่ไม่มารับ หมายภายในระยะเวลาที่กำหนด และถือว่ามีความผิดทางอาญา จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ราชการควรจัดทำ เอกสารเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เพื่อให้ประชาชนได้รับข่าวสารจากทางราชการ เพื่อประโยชน์ของ ประชาชน^{๖๑}

ปณณธร เจริญชัยพุกฤษ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ ๔ เพื่อ สร้างความผูกพันต่อองค์กร : กรณีศึกษาโรงพยาบาลกรุงเทพ” ผลการวิจัยพบว่า การประยุกต์ใช้หลัก สังคหวัตถุ ๔ เพื่อสร้างความผูกพันต่อองค์กร ของพนักงานโรงพยาบาลกรุงเทพ ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ระดับคะแนนการเห็นด้วยเรียงตามลำดับจากมาก ไปหาน้อย ได้แก่ ด้านปิยวาจา ด้านสมานัตตตา ด้านทาน และด้านอัตถจริยา อยู่ในระดับมากทั้งหมด ตามลำดับผลการศึกษาพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านสังคหวัตถุ ๔ ของพนักงานโรงพยาบาล กรุงเทพ กับความผูกพันต่อองค์กร มีความสัมพันธ์ในเชิงบวก โดยมีค่าสหสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง ๒ ด้าน คือ ด้านปิยวาจา และสมานัตตตา และ อยู่ในระดับปานกลาง คือด้านทาน และอัตถจริยา^{๖๒}

วัฒนา ภัคสังข์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการ ตามหลักสังคหวัตถุธรรม ของสถานีตำรวจภูธรหนองกรด จังหวัดนครสวรรค์” ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการตามหลักสังคหวัตถุธรรม ของสถานีตำรวจภูธร หนองกรด จังหวัดนครสวรรค์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.91$) เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการตามหลักสังคหวัตถุธรรม ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x}=3.93$) ในด้านทานและด้านสมานัตตตา ส่วนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{x}=3.87$) ในด้านอัตถจริยา เมื่อเปรียบเทียบ ความพึงพอใจของประชาชนโดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลแล้ว พบว่าบุคคลที่มีเพศและอาชีพ ต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการให้บริการไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

^{๖๑} ราชันย์ ธงชัย, “ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการในการลงบัญชีทหารกองเกินตามแนว สังคหวัตถุ ๔ ของหน่วยงานสถิติอำเภอเมือง จังหวัดระยอง”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๑.

^{๖๒} ปณณธร เจริญชัยพุกฤษ, “การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ ๔ เพื่อสร้างความผูกพันต่อองค์กร : กรณีศึกษาโรงพยาบาลกรุงเทพ”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๒.

สำหรับอายุและการศึกษา มีความพึงพอใจต่อการให้บริการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕^{๖๓}

พรกมล ชูบุญพงษ์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การให้บริการประชาชนตามหลักสังคหวัตถุธรรม ของศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง” พบว่า การให้บริการประชาชนตามหลักสังคหวัตถุธรรมของศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=3.81$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีความคิดเห็นต่อการให้บริการอยู่ในระดับมากทุกด้านตามลำดับ ค่าเฉลี่ยคือด้านทาน ด้านสมานัตตตา ด้านปิยวาจา และด้านอรรถจริยา^{๖๔}

พระอธิการปณิธิ อธิบุญโญ (แก้วบุตตี) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการตามหลักสังคหวัตถุขององค์การบริหารส่วนตำบลไผ่ล้อม อำเภอนองสองห้อง จังหวัดขอนแก่น” ผลการวิจัยพบว่า ระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการตามหลักสังคหวัตถุธรรม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.06$) เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน คือ ด้านอรรถจริยา ด้านสมานัตตตา ด้านปิยวาจา และด้านทาน ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความพึงพอใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๕ จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนประชาชนที่มีเพศ อายุ และอาชีพต่างกัน มีความพึงพอใจไม่แตกต่างกัน^{๖๕}

สมหมาย บัวจันทร์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์และยกระดับความพึงพอใจในการให้บริการประชาชนตามหลักสังคหวัตถุธรรม ของสำนักงานเขตบางแค กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของสำนักงานเขตบางแค กรุงเทพมหานคร ตามหลักสังคหวัตถุธรรม ในภาพรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าประชาชนมีความพึงพอใจต่อการให้บริการ ด้านสมานัตตตา มากเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาคือด้านทาน ด้านอรรถจริยาและลำดับสุดท้ายคือด้านปิยวาจา เมื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชนโดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลแล้วพบว่า บุคคลที่มีระดับการศึกษาและรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการให้บริการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ สำหรับเพศ อายุ สถานภาพสมรส อาชีพ ประสบการณ์ในการมาใช้บริการ ประเภทของการมาใช้บริการและพื้นที่อยู่อาศัยมีความพึงพอใจไม่แตกต่างกัน ปัญหาและอุปสรรคในการให้บริการประชาชน ของสำนักงานเขตบางแค

^{๖๓} วัฒนา กังสังข์, “ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการตามหลักสังคหวัตถุธรรม ของสถานีตำรวจภูธรหนองกรด จังหวัดนครสวรรค์”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๖.

^{๖๔} พรกมล ชูบุญพงษ์, “การให้บริการประชาชนตามหลักสังคหวัตถุธรรม ของศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๔.

^{๖๕} พระอธิการปณิธิ อธิบุญโญ (แก้วบุตตี), “ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการตามหลักสังคหวัตถุขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไผ่ล้อม อำเภอนองสองห้อง จังหวัดขอนแก่น”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๗.

กรุงเทพมหานคร ได้แก่การพัฒนากำลังคน ซึ่งภาครัฐยังขาดทิศทางและนโยบายที่แน่ชัด ทั้งยังขาดความต่อเนื่อง ขาดการประสานงานและร่วมมือระหว่างหน่วยฝึกอบรมต่างๆ ทำให้การพัฒนาบุคลากรมีลักษณะต่างคนต่างทำไม่ตรงกับความต้องการ ผลที่ได้จึงตกอยู่กับประชาชนที่มารับการบริการ และการฝึกอบรมด้านคุณธรรมและจริยธรรมในการพัฒนากำลังคน ภาครัฐยังไม่ตระหนักถึงความสำคัญ เจ้าหน้าที่จึงปฏิบัติงานตามหน้าที่แต่ปราศจากซึ่ง Service Mind แนวทางการปรับปรุงการให้บริการประชาชนของสำนักงานเขตบางแค คือเจ้าหน้าที่ควรพัฒนาด้านการบริการอย่างไม่หยุดยั้งและเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้น มีการแสดงออกที่เป็นมิตรและจริงใจ มีความยืดหยุ่นในการให้บริการ รวมทั้งเน้นการบริการที่สามารถนำมาซึ่งความพึงพอใจแก่ผู้รับ และส่งผลย้อนกลับไปยังผู้ให้บริการโดยทำให้รู้สึกว่าการได้ช่วยเหลือผู้อื่นเป็นสิ่งที่มีความหมาย น่าภูมิใจ^{๖๖}

บุณทริกา ภูทอง ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการตามหลักสัจจกัณฑ์ธรรม ของโรงพยาบาลสวรรค์ประชารักษ์ จังหวัดนครสวรรค์” ผลการศึกษา พบว่าประชาชนมีความพึงพอใจต่อการบริการตามหลักสัจจกัณฑ์ธรรม ของโรงพยาบาลสวรรค์ประชารักษ์ จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนมีความพึงพอใจต่อการบริการตามหลักสัจจกัณฑ์ธรรม อยู่ในระดับมากทุกด้าน^{๖๗}

อนงค์นาฏ แก้วไพฑูรย์ ได้วิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการตามหลักสัจจกัณฑ์ธรรม ของฝ่ายทะเบียนที่ว่าการอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์” ผลการวิจัยพบว่าความพึงพอใจของประชาชน ต่อการให้บริการตามหลักสัจจกัณฑ์ธรรมของฝ่ายทะเบียนที่ว่าการอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่าความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการตามหลักสัจจกัณฑ์ธรรม ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในด้านสมานัตตตา ส่วนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดในด้านปิยวาจา^{๖๘}

พระปลัดปิยศักดิ์ ปิยธมโม (พริมนิวงศ์) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของประชาชนต่อการให้บริการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักสัจจกัณฑ์ธรรม: กรณีศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก” ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง ๓๑-๔๐ ปี มีการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรี มีอาชีพเกษตรกรกรรม มีรายได้ต่อเดือนระหว่าง

^{๖๖} สมหมาย บัวจันทร์, “การวิเคราะห์และยกระดับความพึงพอใจในการให้บริการประชาชนตามหลักสัจจกัณฑ์ธรรม ของสำนักงานเขตบางแค กรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๑.

^{๖๗} บุณทริกา ภูทอง, “ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการตามหลักสัจจกัณฑ์ธรรมของโรงพยาบาลสวรรค์ประชารักษ์ จังหวัดนครสวรรค์”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๔.

^{๖๘} อนงค์นาฏ แก้วไพฑูรย์, “ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการตามหลักสัจจกัณฑ์ธรรมของฝ่ายทะเบียนที่ว่าการอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๔.

๑๐,๐๐๐-๒๐,๐๐๐ บาท และจำนวนครั้งของประชาชนที่มาใช้บริการมากที่สุด จำนวน ๑-๒ ครั้ง
 ความคิดเห็นของประชาชนต่อการให้บริการของเจ้าหน้าที่ในองค์การบริหารส่วนตำบลตามหลัก
 สักขัตตธรรม คือด้านทาน ด้านปิยวาจา ด้านอรรถจริยา และด้านสมานัตตตา พบว่าประชาชน
 มีความคิดเห็นต่อการให้บริการของเจ้าหน้าที่ โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง
 ทุกด้าน^{๖๙}

สรุป การปฏิบัติงานตามหลักสักขัตตธรรม ต้องประกอบด้วยทาน ปิยวาจา อรรถจริยา
 และสมานัตตตา ซึ่งถือเป็นหลักธรรมของการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ความสามัคคี มีการ
 สงเคราะห์ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ไม่ว่าจะประกอบอาชีพชนิดใดก็ต้องมีการช่วยเหลือ มีการให้
 คำแนะนำทั้งในด้านความรู้ ด้านทรัพย์สินเงินทองเพื่อความสำเร็จของชีวิตครอบครัวและองค์กร

^{๖๙} พระปลัดปิยศักดิ์ ปิยธมโม (พรมณีวงศ์), “ความคิดเห็นของประชาชนต่อการให้บริการขององค์กร
 ปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักสักขัตตธรรม : กรณีศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก”,
 วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๔.

ตารางที่ ๒.๘ ตารางสังเคราะห์งานวิจัย

ลำดับ ที่	ชื่อเรื่อง	ชื่อผู้แต่ง/ หน่วยงาน	พ.ศ.	ประเภท งานวิจัย	ผลงานวิจัย
๑	ความพึงพอใจต่อประสิทธิผลการให้บริการประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลศรีสุข อำเภอศรีณรงค์ จังหวัดสุรินทร์	พรพนา साแก้ว	๒๕๕๕	ปริมาณ ,คุณภาพ	ผู้ให้บริการมีความพึงพอใจต่อประสิทธิผลการให้บริการประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลศรีสุข ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้ให้บริการมีความพึงพอใจในทุกด้านอยู่ในระดับปานกลางเท่ากัน โดยประเด็นด้านสถานที่ และสภาพแวดล้อมเป็นประเด็นที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุดเป็นอันดับแรก
๒	“ประสิทธิผลการให้บริการของเทศบาลตำบลดงเย็นอำเภอมือง จังหวัดมุกดาหาร”	พระมหาเตชินท์ สิทธิภาณุ (ผกา)	๒๕๕๕	ปริมาณ ,คุณภาพ	ผลการวิจัยพบว่า ระดับประสิทธิผลการให้บริการแก่ประชาชนของเทศบาลตำบลดงเย็น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($x = 3.53$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยตามลำดับ คือ ด้านอาคารสถานที่ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการควรมีนุชย์สัมพันธ์ที่ดี และสร้างความรักในงานให้บริการ ด้านอาคารสถานที่ควรปรับปรุงสภาพแวดล้อมโดยรวมให้เหมาะสม และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ควรจัดเจ้าหน้าที่เพิ่มเติมในขั้นตอนการให้บริการ และประชาสัมพันธ์ให้เพียงพอ

๓	ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของเทศบาลตำบลหมอนนางอำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี	ณัฐพล พาณิชน์วิบูลย์	๒๕๕๕	ปริมาณ,คุณภาพ	พบว่า ประชาชนมีความพึงพอใจ โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า ด้านประสิทธิภาพมากที่สุดควรมีการวางแผนพัฒนาอย่างเป็นระบบ โดยให้แต่ละฝ่ายที่เกี่ยวข้องรวมทั้งผู้นำชุมชนร่วมกันวางแผน จัดให้มีการรวบรวมข้อมูล ปัญหาความต้องการของประชาชน มีการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปความจำเป็นก่อน – หลัง มีการจัดสรรงบประมาณ กำหนดระยะเวลาในการดำเนินการและการติดตามประเมินผลงานไว้อย่างชัดเจนแล้ว ก็ดำเนินการตามแผนหรือโครงการของแต่ละด้านอย่างเป็นรูปธรรม
๔	ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของเทศบาลตำบลสนามไชย อำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรี	สุวรรณา ทรัพย์โกลา	๒๕๕๗	ปริมาณ,คุณภาพ	ด้านความเห็นอกเห็นใจผู้รับบริการ รองลงมาคือด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ ด้านความน่าเชื่อถือในการบริการ ด้านการให้ความมั่นใจแก่ผู้มารับบริการ และอันดับสุดท้ายคือ ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการความคิดเห็นต่อการให้บริการไม่แตกต่างกัน
๕	คุณภาพการให้บริการสนามกีฬาองค์การบริหารส่วนจังหวัดระนอง	กัลยพัทธ์ การดี	๒๕๕๖.	ปริมาณ,คุณภาพ	ภาพรวมพบว่า มีคุณภาพการให้บริการอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการให้บริการอย่างเสมอภาพ ความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการของสนามกีฬาองค์การบริหารส่วนจังหวัดระนอง ไม่แตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มีอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อ คุณภาพการให้บริการของสนามกีฬาองค์การบริหารส่วนจังหวัดระนอง แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

๖	ความคิดเห็นของประชาชนผู้สูงอายุต่อคุณภาพการให้บริการด้านสวัสดิการผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลเกวียนหัก อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี	สุชาดา สุขโพธิเงิน	๒๕๕๖	ปริมาณ,คุณภาพ	ภาพรวมอยู่ในระดับดีมากที่สุด พิจารณารายด้านพบว่า ด้านการเอาใจใส่ผู้รับบริการอยู่ในระดับดีมากผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนผู้สูงอายุต่อคุณภาพ การให้บริการด้านสวัสดิการผู้สูงอายุ พบว่า เพศ อายุ และอาชีพ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการด้านสวัสดิการผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลเกวียนหัก อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรีไม่แตกต่างกัน
๗	ประสิทธิผลในการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษาการให้บริการสาธารณะของเทศบาลตำบลหมอนนาง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี	ค่านวน เลาไพบุลย์กิจเจริญ	๒๕๕๕	ปริมาณ,คุณภาพ	พบว่า บริการสาธารณะทางด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการขยายเขตน้ำประปามีความเหมาะสมมากที่สุด กลุ่มตัวอย่างมีการส่งเสริมและสนับสนุนทางการศึกษามากที่สุด และบริการสาธารณะทางด้านงานให้บริการประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าค่าธรรมเนียมที่จัดเก็บมีความเหมาะสมมากที่สุด
๘	ประสิทธิผลในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช	พระธีระพงศ์ธีรปญโญ (จันทนา)	๒๕๕๕	ปริมาณ,คุณภาพ	พบว่า ประสิทธิผลในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน มีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยตามลำดับ คือ ด้านการบริหารวัสดุอุปกรณ์ ด้านการบริหารทั่วไป ด้านการบริหารงานบุคคลและด้านการบริหารงบประมาณ

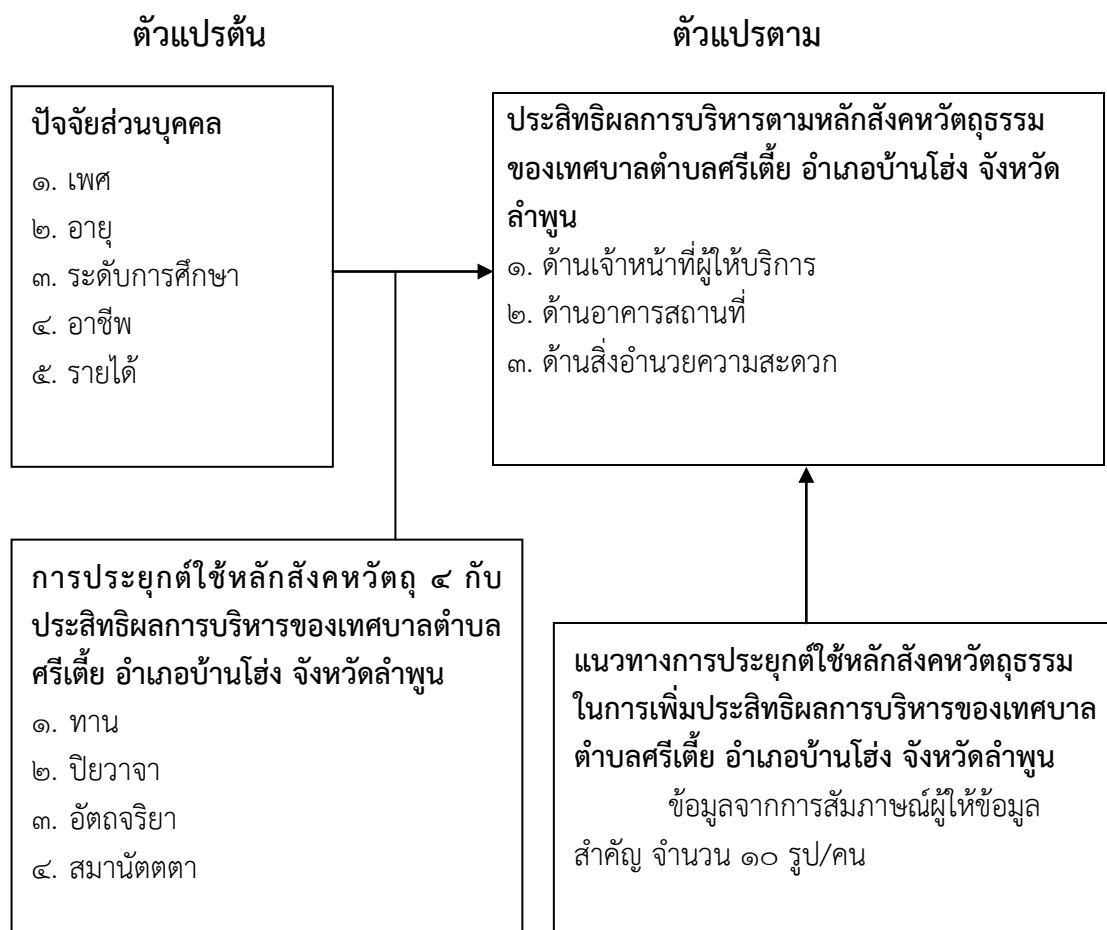
๙	แนวทางพัฒนาการให้บริการด้านโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลในจังหวัดกำแพงเพชร	ชลธิศ เสาแก้ว	๒๕๕๘	ปริมาณ,คุณภาพ	พบว่ามีค่าเฉลี่ยการให้บริการอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการคมนาคมและการขนส่ง ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยการให้บริการอยู่ในระดับปานกลาง ด้านระบบไฟฟ้าและแสงสว่าง ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยการให้บริการอยู่ในระดับปานกลาง ด้านระบบน้ำประปา ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยการให้บริการอยู่ในระดับปานกลาง ด้านระบบแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยการให้บริการอยู่ในระดับปานกลาง
๑๐	คุณภาพการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลพยอมอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	เสาวนีย์ พวงยอด	๒๕๕๗	ปริมาณ,คุณภาพ	พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ ๒๐-๓๕ ปีจบการศึกษาระดับปริญญาตรี มีรายได้ต่อเดือนน้อยกว่าหรือเท่ากับ ๑๐,๐๐๐ บาท ประกอบอาชีพพนักงานบริษัท/ห้างร้านเอกชน และ ใช้บริการส่วนการคลัง
๑๑	การบริหารบุคลากรทางการศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร	พระสมสุข ตีสุสวัสดิ์ (มโนธรรม)	๒๕๕๒	ปริมาณ	ผลการวิจัย พบว่า การบริหารบุคลากรทางการศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากทุกด้าน (๑) ด้านการใช้หลักทาน (๒) ด้านการใช้หลักปิยวาจา (๓) ด้านการใช้หลักอัทธจริยา (๔) ด้านการใช้หลักสมานัตตตา

๑๒	การบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ	พระใบฎีกาศราวุฒิมหาลาโม (หงษ์คำ)	๒๕๕๖	ปริมาณ/คุณภาพ	พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ ๔ จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล พบว่า ไม่แตกต่างกันทุกด้าน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ แนวทางในการพัฒนาการบริหารงานตามหลัก สังคหวัตถุ ๔ คือ ควรปลูกจิตสำนึกในการช่วยเหลือเอื้อเพื่อเกื้อกูลซึ่งกันและกัน มีความสุภาพอ่อนโยนให้เกียรติซึ่งกันและกัน ด้วยความเสมอภาค ไม่เลือกปฏิบัติเพื่อสร้างสรรค์สังคมให้เกิดความสงบสุข
๑๓	ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการในการลงบัญชีทหารกองเกินตามแนวสังคหวัตถุ ๔ ของหน่วยงานสัสดี อำเภอเมือง จังหวัดระยอง	ราชนันท์ ธงชัย	๒๕๕๑	ปริมาณ	ผลการวิจัย พบว่า โดยภาพรวมมีความพึงพอใจในระดับมาก มีความพึงพอใจต่อการให้บริการในด้านทาน เป็นอันดับแรก รองลงมา มีความพึงพอใจต่อการให้บริการในด้านปิยวาจา และสุดท้าย มีความพึงพอใจต่อการให้บริการในด้านสมานัตตดา
๑๔	การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ ๔ เพื่อสร้างความผูกพันต่อองค์การ : กรณีศึกษาโรงพยาบาลกรุงเทพฯ	ปิ่นณธร เจริญชัยพลฤกษ์	๒๕๕๒	ปริมาณ	ผลวิจัย พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านปิยวาจา ด้านสมานัตตดา ด้านทาน และด้านอัตถจริยา ผลการศึกษาพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านสังคหวัตถุ ๔ ของพนักงานโรงพยาบาลกรุงเทพ กับความผูกพันต่อองค์การ มีความสัมพันธ์ในเชิงบวก

๑๕	ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการตามหลักสัจจกัณฑ์ธรรมของสถานีตำรวจภูธรหนองกรด จังหวัดนครสวรรค์	วัฒนา ภัทสังข์	๒๕๕๖	ปริมาณ	ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และในด้านทานและด้านสมานัตตตา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วนด้านอัตถจริยา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด และบุคคลที่มีเพศและอาชีพต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการให้บริการไม่แตกต่างกัน ส่วนอายุและการศึกษา มีความพึงพอใจต่อการให้บริการแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕
๑๖	การให้บริการประชาชนตามหลักสัจจกัณฑ์ธรรมของศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง	พรกมล ชูบุญพงษ์	๒๕๕๔	ปริมาณ	ผลการวิจัย พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ตามลำดับค่าเฉลี่ยคือด้านทาน ด้านสมานัตตตา ด้านปิยวาจา และด้าน อัตถจริยา
๑๗	ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการตามหลักสัจจกัณฑ์ขององค์การบริหารส่วนตำบลไผ่ล้อม อำเภอนองสองห้อง จังหวัดขอนแก่น	พระอธิการปณิธิ อธิปัญโญ (แก้วบุตตี)	๒๕๕๗	ปริมาณ	ผลการวิจัย พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากทุกด้าน คือ ด้านอัตถจริยา ด้านสมานัตตตา ด้านปิยวาจา และด้านทาน ตามลำดับ ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความพึงพอใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๕ จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนประชาชนที่มีเพศ อายุ และอาชีพต่างกัน มีความพึงพอใจไม่แตกต่างกัน

๑๘	การวิเคราะห์และยกระดับความพึงพอใจในการให้บริการประชาชนตามหลักสังคหวัตถุธรรม ของสำนักงานเขตบางแค กรุงเทพมหานคร	สมหมาย บัวจันทร์	๒๕๕๑	ปริมาณ/ คุณภาพ	ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านสมานัตตตามากเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาคือด้านทาน ด้านอัตถจริยา และลำดับสุดท้ายคือด้านปิยวาจา ส่วนปัญหาและอุปสรรคในการให้บริการประชาชน ได้แก่ การพัฒนากำลังคนซึ่งขาดทิศทางและนโยบายที่แน่ชัด แนวทางการปรับให้บริการประชาชนคือ เจ้าหน้าที่ควรพัฒนาด้านการบริการอย่างไม่หยุดยั้งและเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้น
๑๙	ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการตามหลักสังคหวัตถุธรรม ของโรงพยาบาลสวรรค์ประชารักษ์ จังหวัดนครสวรรค์	บุญพริกา ภูทอง	๒๕๕๔	ปริมาณ	ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนมีความพึงพอใจต่อการบริการตามหลักสังคหวัตถุธรรมอยู่ในระดับมากทุกด้าน
๒๐	ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการตามหลักสังคหวัตถุธรรม ของฝ่ายทะเบียนที่ว่าการอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์	อนงค์นาฏ แก้วไพฑูรย์	๒๕๕๔	ปริมาณ	ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และด้านสมานัตตตา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในด้านปิยวาจา
๒๑	ความคิดเห็นของประชาชนต่อการให้บริการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามหลักสังคหวัตถุธรรม: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก	พระปลัดปิยศักดิ์ ปิยธมโม (พริมณิ วงศ์)	๒๕๕๔	ปริมาณ	ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน

๒.๘ กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ ๒.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย